

DIALOGAS

2013 m. rugpjūčio 29 d.

ISSN 1392-1916

Nr. 31 (1050). Kaina 3,70 Lt

NEPRIKLAUSOMAS SAVAITRAŠTIS

Dvidešimt antrieji leidybos metai

Kriterinis VBE vertinimas: ir liūdina, ir siutina, ir vilties teikia

Norminį valstybinių brandos egzaminų vertinimą pakeitusi kriterinė vertinimo sistema atskleidė visai kitokį, nei iki šiol oficialiai skelbta, mūsų abiturientų raštingumo vaizdą – daugiau negu 75-iais balais įvertintų privalomojo lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino darbų dalis šiemet daug mažesnė nei pernai.

Kaip vertinti šį skirtumą? Kokios jo priežastys?

RUPŪS MILTAI

4 p.

Jei nori plaukti pats

„Ar iš viso galima ką naudingo pasakyti kasmet į mokyklas, gimnazijas, kolegijas ir universitetus susirenkantiems labai margo supratimo mažiems ir jauniems žmonėms?“ – klausia Nepriklausomybės Akto signatarė Nijolė Ozelytė.

5 p.

Seno bambeklio užrašai

„Netikiu, kad po bet kurio auditoriaus pastabų, apibendrinimų mokytojas pradės kitaip dirbti. Jis tik arba vaikiškai pasidžiaugs pagyrimu, arba ilgam užkonservuos nuoskaudą...“

Profesinės Kęstučio Miliausko įžvalgos.

POŽIŪRIS

7 p.

Patirti ir išgyventi

„Manau, kad keliautojui yra svarbiausia išmokyti toleruoti neapibrėžtumą ir nežinomumą. Tuomet, kai pradėsi nebijoti nesklandumų ir nustoji dėl jų pergyventi, atveri kelią daugybei įdomių patirčių. Tavo kelionė tampa unikali ir nenusipėjama – neaprašyta jokiuose kelionių giduose, nepatirta draugų ir pažįstamų.“

Į „Dialogo“ klausimus kelionių aistrualiems atsako informatikas, tinklaraštininkas, klajoklis Kernius Kuolys.

„DIALOGAS“ KLAUSIA

8 p.

Ar tikrai vaikus domina tik kompiuteriai?

KOLEGA – KOLEGAI

10 p.

Medaus šaukštas deguto statinėje, arba kodėl blogėja mokinių ugdymo kokybė

„Vertėtų dabartiniam Švietimo ir mokslo ministerijos šeimininkui D.Pavalkiui patarti: ne ieškokite būdų įrodyti mokytojų nekompetenciją, siūlydami tikrinti jų raštingumą ar užsienio kalbų žinias, o imkitės radikalių priemonių gerinant pedagogų darbo sąlygas bei užtikrinant jų saugumą“, – svarsto Lietuvos švietimo profesinės sąjungos pirmininkas Audrius Jurgelevičius.

11 p.

Zitos Šliogerienės nuotr.

Su artėjančiu RUGSĖJU, mielieji!

Kad vaikai rugsėjo pirmąją prisimintų be liūdesio

Ilzė BUTKUTĖ

Kiekvienais metais artėjant rugsėjo pirmajai prisimenu, koks slogutis mane apnikdavo vaikystės ir paauglystės rugpjūčiais, žinant, kad netrukus teks grįžti į mokyklą. Negaliu sakyti, kad man teko pikti mokytojai ar reiklūs tėvai. Priešingai. Didžioji dalis mano mokytojų buvo šaunūs žmonės, o tėvai į mano mokymąsi žiūrėjo labai liberaliai, niekad nevertė daryti namų darbų ir pasidžiaugdavo gerais mano pažymiais, bet niekad nebaudė už blogus. Greičiausiai to-

dėl, kad mokytis galėjau neverčiama, ilgus metus buvau dešimtukininkė. Ir, paradoksas, būtent tai man kišo koją.

Jei gimnazijoje tik švelniai jusdavau mokytojų lūkesčius ir į mane dedamas viltis, tai perėjusi į privačią mokyklą iš tiesų supratau, ką reiškia būti užspeistam į kampą. Mokiausi gerai, čia ir vėl greit buvo pastebėtas mano talentas rašyti (turbūt nereikia pasakoti, kaip greit vaikai ima nemėgti klasių draugų, kurių rašinėlius mokytojai skai-

to garsiai). Ir kai galiausiai dešimtoje klasėje pareiškiau, kad nestosiu niekur kitur, vien tik į fotografiją, klasės auklėtoja tiesiog perbalo. Mokytojai mane matė *teisininke* arba *tarptautinių santykių specialiste* (kaip ir visus tos klasės auklėtinius). Iš pradžių auklėtoja mėgino mane atkalbėti pati. „Ilze, na stok *bent jau* į architektūrą – kažkaip vis tiek *rimčiau, prestižiškiau* skamba, nes fotografija tai... pati supranti...“

Nukelta į 5 p. ▶

Nusisekite sijonus, nusikirpkite nagus, nusivalykite makiažą!

Dr. Austėja LANDSBERGIENĖ

Ugdyti pradeda dar negimusius

Lietuvoje prasidėjus diskusijoms apie formaliojo ugdymo pradžios ankstinumą (tiems, kurie neprisimena, primenu, kad Lietuvoje formaliojo ugdymo pradžia – septyneri metai), manau, privalu daug kalbėti ne tik apie privalomąjį ugdymą, bet ir apie tai, koks turi būti ikimokyklinio amžiaus vaiko ugdymas.

Kalbėdami apie formą, nepamirškime, kad turime kalbėti ir apie turinį. Ar esu už formaliojo ugdymo pradžios ankstinimą?

Taip. Manau, kad penkerių metų vaikas jau turėtų būti ugdomas profesionalių pedagogų, nes ne visi tėvai domisi ir rūpinasi vaikų ugdymu. Kita vertus, jeigu mes penkiametčius paversime pirmokais, kurie sėdi eilėmis, pusdienį mato bendraklasio pakaušį ir vienas pratybas keičia kitomis – ne tik vaikams, bet ir Lietuvos ateiviai darysime meškos paslaugą.

Gyvename laikais, kai tėvams taip rūpi vaikų ugdymas, kad jie pradeda tą vaiką ugdyti dar jam nė negimus. Prisimenu, kaip man viena mama parašė laišką klausdama, ar ji nesužalojo savo vaiko visam gy-

venimui, nes ji jam neskaito... pridėjusi knygos prie pilvo!

Žodžiu, suaugusieji po darbo eina ilsėtis, o vaikai vos ne kasdien po darželio ir mokyklos keliauja į „n“ lavinamųjų būrelių, nes – neduokdie – pasakys kaimynui, kad mes vakarais su vaikais skaitome knygas, žaidžiame stalo žaidimus ir... tiesiog būname, kai jų mažylis jau mokosi kalbėti angliškai, šoka, dainuoja ir lanko baseiną. (Jeigu dar neskaitėte, labai siūlau perskaityti C.Honore knygą „Duokite vaikams ramybę“, – neabejoju, privers susimąstyti.)

Nukelta į 9 p. ▶

Keliais riedės 645 geltonieji autobusai

Šiais metais mokyklas pasieks 42 nauji geltonieji autobusai. Jiems įsigyti šiemet buvo skirti penki milijonai litų.

Naujieji autobusai *Iveco Daily* turi 19 sėdimų vietų, jie skirti pavėžėti mokinius iš kaimo reorganizuotų mokyklų į kitas artimiausias ugdymo įstaigas. Dalis autobusų pritaikyta mokiniams, kurie turi specialiųjų ugdymosi poreikių ir patys atvykti į bendrojo ugdymo mokyklą nepajėgia.

Mokyklinius autobusus Švietimo ir mokslo ministerija perka ir perduoda savivaldybėms nuo 2000 m.

Šiais mokslo metais Lietuvos keliais riedės jau 645 mokykliniai autobusai, kuriais į mokyklas bus pavežama apie 22 tūkst. mokinių.

Mokinių skaičius Klaipėdoje stabilizuojasi

Nors preliminarūs artėjančių mokslo metų duomenys leidžia manyti, kad šiemet uostamiesčio mokyklose susirinks maždaug 500 mokinių mažiau nei pernai, tačiau didėjantis darželinukų ir pirmokėlių skaičius teikia vilties, kad situacija ateityje tik gerės.

Preliminariais Klaipėdos savivaldybės Švietimo skyriaus skaičiavimais, netrukus prasidėsiančiais mokslo metais uostamiesčio bendrojo ugdymo mokyklose iš viso mokysis 17 781 mokiny – 483 mokiniais, arba 33 klasėmis, mažiau nei praėjusiais mokslo metais.

Didžiausias mokinių sumažėjimas prognozuojamas aukštesniosiose 11–12 klasėse.

Optimistiškai nuteikia tai, kad pirmokėlių šiais mokslo metais planuojama surinkti daugiau nei pernai. Skaičiuojama, kad rugsėjo pirmąją mokyklos slenkstį peržengs 90 pirmokų daugiau nei pernai. Planuojama, kad 1–4 klasių skaičius nekis, o jose mokysis 248 mokiniais daugiau nei praėjusiais mokslo metais.

Panašu, kad tokia situacija išliks ir ateityje, mat daugėja vaikų ir Klaipėdos darželiuose. Skaičiuojama, kad šiais mokslo metais priešmokyklinio ugdymo įstaigose iš viso ugdysis 1704 vaikai – 169 vaikais daugiau nei pernai.

Mintinio skaičiavimo mokykla duris atveria plačiau

Šių metų sausio pabaigoje Vilniuje duris atvėrusi pirmoji vaikų intelekto lavinimo mokyklėlė *Menar Mental Aritmetik* (MMA) nesitikėjo tokio didelio pasisekimo. Pirmuosius mokslo metus užbaigusi mokyklėlė jau džiaugiasi ne tik mokinių demonstruojamais mokymosi rezultatais, norinčiųjų gausa, bet ir naujų filialų atidarymu Kaune ir Klaipėdoje.

MMA mokyklėlėje vaikai per smagius ir įdomius užsiėmimus mokomi ypatingos skaičiavimo mintinai technikos pagal specialią programą, kilusią iš Azijos šalių ir jau daugiau nei 30 metų taikomą visame pasaulyje. Mokydamiesi skaičiuoti mintinai, vaikai išlavina daug kitų gyvenime labai svarbių savybių – mokėjimą sukaupti dėmesį, greitai orientotis ir reaguoti į situaciją, lavinti atmintį.

APKLAUSA

Ketvirtadalis – tik šiek tiek atsipūtė

Sakoma, kad pedagoginį darbą dirbantiesiems kiti pavydi nepilnos darbo dienos ir ilgų vasaros atostogų. Tačiau ir ilgos atostogos vieną gražią dieną baigiasi. Taigi praėjusią savaitę smalsavome, kaip mūsų tinklapiu (www.dialogas.com) skaitytojai praleido 2013-ųjų vasaros atostogas.

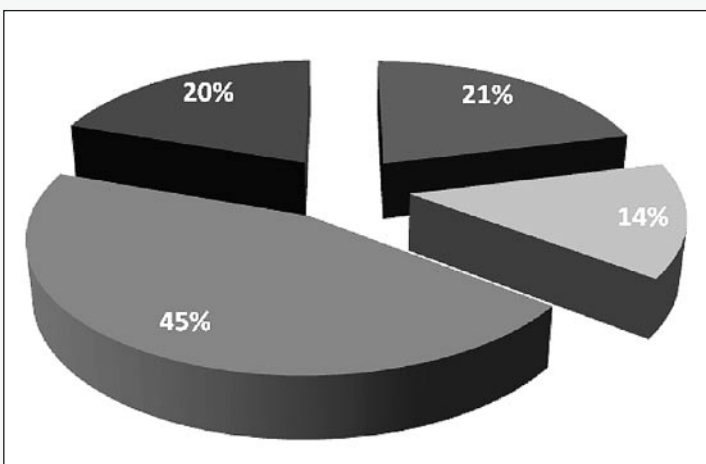
Didžiausią dalį – 45 proc. – sudaro „santūrieji“ – jie teigia, kad per atostogas tik šiek tiek atsipūtė.

21 proc. – tiesiog puikiai pailsėjo;

14 proc. – patyrė daugybę naujų įspūdžių;

20 proc. – visai nepailsėjo.

Summa summarum – tik 35 proc. apklausos dalyvių patyrė atostogų pilnatvę.

Aptarė aktualius švietimo ir biudžeto formavimo klausimus

Praėjusį ketvirtadienį (08 22) vykusiam Lietuvos savivaldybių asociacijos (LSA) atstovų susitikime su Ministru Pirmininku aptarti keli savivaldybėms aktuali klausimai: mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodikos tobulinimas; mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklių pakeitimas bei savivaldybių biudžeto formavimas.

Pasak LSA, susitikimo su Ministru Pirmininku metu sutarta, kad 2014 m. mokinio krepš-

liui (MK) papildomai bus skirta per 60 mln. Lt. Šios lėšos reikalingos Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklių pakeitimams kompensuoti, klasių komplektų finansavimo mažėjimui amortizuoti, pedagoginei psichologinei pagalbai bei kitiems MK metodikos pakeitimams.

Po susitikimo su šalies savivaldybių atstovais premjeras sakė, kad, nepaisant to, jog mokinių skaičius mažėja, biudžete liekančios švietimui skirtos lėšos nebus nukreiptos kitur – jos bus

skiriamos kaimo mokykloms išsaugoti. A.Butkevičius taip pat patvirtino, kad švietimo sistemai skiriamų lėšų Vyriausybė neplanuoja mažinti.

„Buvo sutarta, kad švietimo sistemai pinigai turi būti palikti to paties lygio, koks buvo numatytas šioms metams. <...> Savaimė suprantama, bus atstatomi kai kurie mokytojų darbo užmokesčio koeficientai tiems mokytojams, kurių atlyginimai beveik sudaro minimalią mėnesinę algą“, – sakė A.Butkevičius.

Premjeras: žmogus, kuris auga supamas pagarbos ir pasitikėjimo, gali keisti pasaulį

Antradienį (08 27) Lietuvos mokslo akademijoje vyko tradicinė švietimo darbuotojų rudens konferencija. „Valstybinė švietimo strategija 2013–2022 metais. Nuo ko pradėsime?“ pavadinimą renginį kaip ir kasmet organizavo Švietimo ir mokslo ministerija, konferencijoje dalyvavo Seimo, Vyriausybės, savivaldybių ir mokyklų atstovai.

Sveikindamas konferencijos dalyvius Ministras Pirmininkas A.Butkevičius pabrėžė mokinių iniciatyvumą, lyderystę ir kritinę mąstymą ugdančios aplinkos svarbą.

„Sveikas ir mąstantis žmo-

gus, augdamas aplinkoje, kurioje jį supa pagarba ir pasitikėjimas, savo darbu ir talentu gali keisti pasaulį, kurti ir puoselėti mūsų Lietuvą“, – sakė Vyriausybės vadovas.

Pasak premjero, švietimo sistemos tikslas – parengti vaikus savarankiškam gyvenimui. Todėl būtina ne tik suteikti reikiamas žinias ir išugdyti bendrąsias ir dalykines kompetencijas, bet ir padėti besimokantiems išsiaiškinti būsimos profesinės karjeros tikslus, susipažinti su darbo pasauliu, įgyti gebėjimų planuoti profesinę ateitį. „Taigi kuriant profesinio orientavimo sistemą svarbu sudaryti švietimo, moks-

lo, verslo ir kultūros integracijos ir bendradarbiavimo sąlygas“, – pabrėžė Ministras Pirmininkas.

Premjeras taip pat atkreipė dėmesį, jog talentingų vaikų ugdymui turėtų būti skiriamas ypatingas dėmesys, sudaromos tinkamos sąlygos jų gabumams atskleisti. Ministro Pirmininko įsitikinimu, pertvarkant švietimą svarbu nepamiršti ir mokytojo. Anot A.Butkevičiaus, būtina atkurti mokytojo profesijos prestižą, stiprinti mokytojų statusą visuomenėje, keisti pedagogų atestacijos tvarką, taip pat remti naujovių siekiančius mokytojus ir jų pasiryžimą atnaujinti savo žinias.

Testai ketvirtokams ir aštuntokams

Iki 2015 metų ketvirtoje ir aštuntoje bendrojo ugdymo mokyklos klasėje numatoma rengti standartizuotus matematikos ir lietuvių kalbos testus, aštuntoje klasėje – ir istorijos žinių patikrinimą; ateityje galėtų būti tikrinamos ir kitų dalykų žinios. Apie tai trečiadienį (08 28) įvykusioje spaudos konferencijoje pranešė švietimo ir mokslo ministras D.Pavalkis. Pasak ministro, šie testai nebus privalomi – juos Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM) tik rekomenduos. Nuspręsti, ar testus vykdyti, turės mokyklų bendruomenės. Kai kuriose mokyklose tokie testai organizuoti jau šiemet.

Tokie testai, D.Pavalkio teigimu, pratins mokinius prie kontrolės, mažins brandos egzaminų stresą, suteiks mokiniui progą sužinoti, kokioje vietoje bendroje pasiekimų skalėje jis yra. Mokykloms tokie ugdytinių pasiekimų patikrinimai esą leistų sudaryti savo darbo tobulinimo planą.

ŠMM duomenimis, naujus mokslo metus šiemet pradės 351,4 tūkst. mokinių, iš jų apie 29 tūkst. pirmokų. Vaikus moks 35,8 tūkst. mokytojų. Duris rugsėjį atvers 1229 bendrojo ugdymo, per 70 profesinių mokyklų.

Akademines etikos kontrolieriaus tarnyba jau turi darbo

Nors kol kas Akademines etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyba (AEPKT) neturi nei patalpų, nei telefono, o jos etatų skaičių (7) Seimo valdyba patvirtino tik šią savaitę, tarnybą jau pasiekė pirmieji skundai. Pasak AEPKT vadovo V.Sadausko, nuo jo paskyrimo kontrolieriumi iš viso tarnyba sulaukė jau aštuonių nusiskundimų.

Seimo nutarimas dėl tokios tarnybos įsteigimo priimtas dar 2011 m. Planuota, kad kontrolieriaus tarnyba pradės veikti nuo 2012 m. sausio 1 d., bet skelbti konkursai į šias pareigas vis neįvykdavo. Seimas V.Sadauską į šias pareigas paskyrė tik birželį.

Pagal įstatymą, akademines etikos ir procedūrų kontrolierius yra valstybės pareigūnas, nagrinėjantis skundus ir inicijuojantis tyrimus dėl akademines etikos bei procedūrų pažeidimo. Jį penkerių metų kadencijai skiria Seimas Lietuvos mokslo tarybos teikimu.

Į kontrolieriaus pareigas paskirtas asmuo taip pat turės prižiūrėti, kaip laikomasi akademinio sąžiningumo, mokslo darbų vertinimo nešališkumo, lygių teisių dalyvauti konkursuose, etiško tarpusavio santykių principų, kaip įgyvendinamos šios srities tarptautinės sutartys, Europos Sąjungos ir Lietuvos teisės aktai.

Įkurta technologiškai bene pažangiausia Lietuvoje pradinė mokykla

Šiemet duris atverianti Karalienės Mortos pradinė mokykla tapo technologiškai bene pažangiausia pradinė mokykla Lietuvoje, kasdieniam mokymui pasitelksianti planšetinius kompiuterius, internetą ir naujosiomis technologijomis paremtas mokymo programas.

Edukologijos mokslų daktarė A.Landsbergienė, Lietuvoje įkūrusi didžiausią privačių vaikų darželių tinklą „Vaikystės sodas“ bei įsteigusi Karalienės Mortos mokyklą, teigia esanti įsitikinusi, kad mokykla turi būti skleidėja to, kas yra naujausia. Jos manymu, šių laikų mokykla be interneto jau negali vadintis šiuolaikine. A.Landsbergienė sako, kad šalia vaiko turi būti suaugęs žmogus, kuris jam padėtų suprasti, kiek laiko skirti kompiuteriui, kaip su juo dirbti.

Mielieji,

nuoširdžiai sveikinu Lietuvą naujų mokslo metų progą. Rugsėjo 1-oji yra šviesi ir vilties kupina šventė kiekvienam iš mūsų – mokinui, mokytojui, studentui, dėstytojui, tėčiui ir mamai, seneliams.

Šią dieną išgirstame pirmąjį skambutį, kurio garsas sujungia mokymąsi ir mokymą, džiaugsmą ir pažinimą, kantrybę ir sėkmę. Sujungia mus visus į Lietuvą. Išsilavinusią ir kūrybingą Lietuvą. Lietuvos gyvybingumo šaknys glūdi šeimoje ir mokykloje. Mokykla kuria Lietuvos ateitį.

Mokydamiesi mes suprantame, kas esame ir kodėl gyvename. Mokydamiesi priimame vis didesnius iššūkius, įgauname drąsos, patiriame ir pažįstame šį pasaulį – jo praeitį, dabartį ir ateitį.

Įsiklausykime į šiandieninio skambučio garsą ir stenkimės, kad jis mus vestų į priekį. Kad įkvėptų, suteiktų jėgų ir ryžto.

Linkiu Jums visiems prasmingų, kūrybingų ir įdomių mokslo metų.

Pirmyn!

Lietuvos Respublikos Prezidentė
Dalia GRYBAUSKAITĖ

Gerbiami mokytojai, švietimo darbuotojai,

vėl atverčiame Rugsėjo 1-osios puslapį ir pasitinkame šią šventę nusiteikę žengti naujų ieškojimų ir atradimų keliu. Tegu jis būna sėkmingas visiems: juo einantiems, lydintiems, vedantiems.

Mokykla padeda vaikams tiesti savo gyvenimo kelius, padeda jaunam žmogui augti, tapti laisvu, savarankišku. Labai svarbu, kad gyvendami žinių, technologijų, sparčios kaitos ir globalizacijos pasaulyje išlaikytume ir mokiniams perduotume esmines vertybes: atsakomybę už save ir esančius šalia, kilnumą, patriotiškumą, pagarbą savo Tėvynei.

Mieli mokytojai, Jūs kas rugsėjį mokotės

naujų vardų ir ieškote rakto į šimtus širdžių – ir tų, kurios trokšta keisti pasaulį, ir tų, kurios siekia mažiau. Linkiu kantrybės, energijos ir įkvėpimo Jūsų darbe. Linkiu skubioje šių dienų kasdienybėje išsaugoti Jūsų profesinį pašaukimą pastebėti gerumo, talento, atkaklumo daigus, padėti jiems stiebtis ir skleistis.

Tegul šie mokslo metai visai švietimo bendruomenei būna prasmingo bendradarbiavimo ir augimo laikas.

Nuoširdžiai
Švietimo ir mokslo ministras
prof. **Dainius PAVALKIS**

Mielieji,

prašykitės Viešpaties perkeisti mus į tautą, vykdančią „sunkesnius įstatymo uždavinius“ – teisingumą, gailestingumą ir tikėjimą.

Tikėkime tuo, ką darome.

Su Rugsėjo 1-ąja – Mokslo ir žinių diena!

Su meile
Karaliaus Mindaugo profesinio mokymo centro direktorė
dr. **Laimutė ANUŽIENĖ**

Mielieji!

Rytai vis dažniau gaubiasi rūko šydu, pritrilo paukščiai, ore išsisklaidė ilgesingas išskrendančių gervių klyksmas. Regis, tik dabar susivokiam, kad obuoliais prakvipsi vasara skaičiuoja paskutinius savo žingsnius, gėlėmis pasitikdama artėjančią Rugsėję. Rugsėję, turtingą vaikų klegesio ir šypsenų, šiltų kolegų žvilgsnių ir draugiškų rankos paspaudimų, naujų idėjų, planų ir lūkesčių.

Tegul nerūpestingas vaikų juokas pripildo Jūsų širdis šviesos ir džiaugsmo, o nesumeluota mokinių pagarba ir meilė perauga į abipusį pasitikėjimą, išugdantį poreikį ne tik imti, bet ir duoti.

Lietuvos mokytojų profesinės sąjungos pirmininkė
Jūratė VOLOSKEVIČIENĖ

2013-ieji

Jūratės Voloskevičienės nuotr.

„Pasitikdami Rugsėję permąstykite ir į kasdienybę, savo gyvenimą perkelkite mūsų didžiųjų pamokas, – ragina mūsų šalies švietimo bendruomenę švietimo ir mokslo ministras D.Pavalkis. – Tikiuosi, kad Meilės Lukšienės metais ne tik analizuosime jos darbus...“

Sistemos vadovas kviečia, pasitelkiant Doktorės idėjas, peržiūrėti savo veiklos prasmes, savo mokyklos, regiono, visos švietimo sistemos pasiekimus ir problemas, nusistatyti prioritetus ir laikytis jų.

Švietimo ir mokslo ministro prof. Dainiaus Pavalkio laiškas Lietuvos mokytojams

Gerbiamejį Lietuvos Mokytojai,

Šie metai Lietuvai ypatingi: pirmąkart Lietuvos švietimo istorijoje mūsų mokslininkės, habilituotos daktarės Meilės Lukšienės vardas minimas tarptautiniu mastu – UNESCO minimų sukakčių kalendoriuje. Šis kalendorius yra tarptautinis viso pasaulio minimų datų sąrašas, į kurį kas dvejus metus įtraukiami pasaulio kultūrai, švietimui ir moks-

lui nusipelnę asmenys ir įvykių jubiliejinių datas.

Į UNESCO 2012–2013 metais minimų datų kalendorių įtrauktos reikšmingiausios viso pasaulio sukaktytys – ne tik habil. dr. Meilės Lukšienės 100-osios, bet ir 300-osios filosofo Deniso Diderot gimimo metinės, 50-osios rašytojo Hermano Hessės mirties, 100-osios rašytojo Alberto Camus, 200-osios kompozitorių Giuseppe Ver-

di ir Richardo Wagnerio bei danų filosofo Soreno Kierkegaardo gimimo metinės, 50-osios Martino Lutherio Kingo garsiosios kalbos „Aš turiu svajonę“ (*I Have a Dream*) metinės, 100-osios išradėjo ir inžinieriaus Rudolfo Dieselio mirties metinės, 150-osios pasaulyje pripažintos aktorių rengimo sistemos autoriaus Konstantino Stanislavskio gimimo metinės. Šalia šių kultūros, mokslo ir visuomenės grandų ir

■ Doktorė Meilė Lukšienė

mūsų tautos atstovės Meilės Lukšienės vardas, visu ryškumu suspindėjęs nepriklausomybės apyaušryje ir ją atgavus, pripažintas ne tik Lietuvoje, bet ir tarptautiniu mastu. Jau 2004 m. M.Lukšienė buvo apdovanota UNESCO Jano Amoso Komenijaus medaliu, vienu prestižiškiausių UNESCO apdovanojimų, skiriamu už ypač svarbius nuopelnus švietimo srityje.

Nukelta į 16 p. ►

Kriterinis VBE vertinimas: ir liūdina, ir siutina, ir vilties teikia

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

Norminį valstybinių brandos egzaminų vertinimą pakeitusi kriterinė vertinimo sistema atskleidė visai kitokį, nei iki šiol oficialiai skelbta, mūsų abiturientų raštingumo vaizdą – daugiau negu 75-iais balais įvertintų privalomojo lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino darbų dalis šiemet daug mažesnė nei pernai.

Kaip vertinti šį skirtumą? Kokios jo priežastys?

Gera įvertintųjų „žiauriai“ sumažėjo

Gera įvertintų lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino (VBE) darbų dalis, palyginti su praėjusiais ar dar ankstesniais metais, šiemet, – jaunimo leksiką pasitelkiant, – žiauriai sumažėjo. Šis kontrastas ypač ryškus prestižinėmis laikomose didmiesčių gimnazijose. Pavyzdžiui, daugiau nei 75 balus gavusiųjų dalis Vilniaus licėjuje pernai buvo 86 proc., šiemet – 75 proc.; Kauno technologijos universiteto gimnazijoje – 73 ir 52 proc.; Vilniaus jėzuitų – 74 ir 58 proc.; Vilniaus Žirmūnų – 77 ir 56 proc.; Vilniaus Mykolo Biržiškos – 72 ir 55 proc.; Kauno jėzuitų – 67 ir 41 proc.

Pakankamai akivaizdūs skirtumai regimi ne tik moksleivių atranką vykdančiose didmiesčių, bet ir visus atitinkamo amžiaus miesto moksleivius ugdančiose rajonų centrų gimnazijose. Pavyzdžiui, daugiau nei 75 balus gavusiųjų dalis Kaišiadorių Algirdo Brazausko gimnazijos pernai buvo 29 proc., šiemet – 20 proc.; Ignalinos gimnazijoje – 20 ir 12 proc.; Elektrėnų „Versmės“ – 28 ir 21 proc.

Tiesa, nereikšmingų išimčių iš akivaizdžios tendencijos galima rasti keliose Zarasų, Varėnos ar Anykščių mokyklose. Tačiau Nacionalinio egzaminų centro (NEC) duomenys, jog devyniose iš dešimties Lietuvos savivaldybių daugiau nei 75 balus už vienintelį privalomą egzaminą šiemet surinkusiųjų dalis yra gerokai mažesnė nei pernai, neleidžia abejoti – abiturientų raštingumas yra prastesnis nei buvome tikinami visą pastarąjį dešimtmetį.

Neįtikio egzaminų rengėjams?

B. Burgis

Kauno technologijos universiteto gimnazijos direktorius Bronislovas Burgis „Dialogui“ prisipažįsta, kad egzaminų rezultatų skirtumai jam nebuvo netikėti – juk norminis vertinimas pakeistas kriteriniu. Ir vis tik lietuvių kalbos ir literatūros VBE rezultatai direktorių ir liūdina, ir siutina. „Šiemet po to egzamino buvo daug liūdny, šokiruotų abiturientų: mokėsi, mokėsi, gerai mokėsi, o ėmė ir neįtikio egzaminų rengėjams, – teigia B. Burgis. – Laikydami bet kurį tarptautinį egzaminą (GRE, SAT, TOEFL, IELTS ir pan.), taip niekas nepasijunta.“

Pasak direktoriaus, reikia lakios idioto fantazijos sugalvoti tokį egzaminą, kad moksleiviai turėtų studijuoti ne dalyką, o egzaminą. „Moksleiviai turi perprasti, ko iš jų panorės egzaminuotojai. Moksleiviai negali rašyti taip, kaip galvoja, jie turi rašyti taip, kaip reikia galvoti, suprasti, vertinti. Visi turi pasiręngti rašyti kaip žurnalistai, esistai, literatūros kritikai, literatūros mokslininkai. Bet jokių būdų ne taip, kaip rašo laisvieji rašytojai, poetai! Jokių būdų ne taip, kaip jie savo bendrijoje kalba apie knygas, filmus, muziką, – piktinasi B. Burgis. – Viena žinoma Lietuvoje lietuvių kalbos mokytoja peikia mūsų gimnazijos lituanistes už tai, kad jos neparengia egzaminui. Moko kalbos ir literatūros, o ne rengia egzaminui! Tai aš ir nebežinau – girti savo lituanistes ar peikti?“

Pasiguosti, anot direktoriaus, galima nebent tuo, kad kitais metais, balandžio mėnesį, bandomąjį egzaminą laikys švietimo ir mokslo ministras, kalbos ir literatūros dalykus prižiūrintys ministerijos, švietimo skyrių tarnautojai, visi lietuvių kalbos ir literatūros mokytojai. „Žadėjo“, – tikina B. Burgis.

Lėmė užduoties formato pasikeitimas?

V. Salienė

Pagrindine prastesnių įvertinimų priežastimi daugelis lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų laiko sprendimą panaikinti teksto suvokimo užduotį ir palikti tik rašinį. Tokiam požiūriui pritaria ir Valstybinių brandos egzaminų vertinimo komiteto (VBEVK) narė, Lietuvos edukologijos universiteto studijų prorektorė, prof. Vilija Salienė. Pasak jos, šių metų egzaminas vyko pagal naują egzaminų programą, keitėsi ir egzaminų užduotys. V. Salienė primena, kad anksčiau egzaminu metu moksleiviai turėjo atlikti dvi skirtingo pobūdžio užduotis: teksto suvokimo ir rašymo (parašyti teksto interpretaciją arba samprotavimo rašinį). Šiemet abiturientai pirmą kartą turėjo rinktis iš dviejų rašymo užduočių: rašyti literatūrinį arba samprotavimo rašinį. „Taigi užduoties formato pasikeitimas yra esminis, tai taip pat galėjo turėti įtakos rezultatams“, – „Dialogui“ sako profesorė. Mat ankstesnių metų lietuvių kalbos VBE rezultatų analizės rodo, kad teksto suvokimo užduotis abiturientai atlikdavo geriau už rašymo užduotį ir tai dažnai pagerindavo bendrą egzaminų rezultatą. „Taigi teigti, kad šių metų abiturientų lietuvių kalbos ir literatūros egzaminų rezultatus nulėmė tik kriterinis vertinimas, nebūtų tikslu, juoba kad kol kas neturime NEC atliktos analizės, kurią įtaką rezultatams turėjo pasikeitęs vertinimas, – sako V. Salienė. – Be to, rezultatams galėjo turėti įtakos ir konkrečios abiturientų laidos pasirėngimo lygis. Taigi hipotetiškai numatyti rezultatų skirtumo priežastis galima, bet tiksliau vertinti bus galima tik susipažinus su atlikta išsamia rezultatų analize.“

Nukelta į 6 p.

KOMENTARAS

Tai nėra didelis skirtumas

Saulė VINGELIENĖ,
NEC direktorė

Šiais mokslo metais pradėtas diegti kriterinis valstybinių brandos egzaminų (VBE) vertinimas numatytas 2011 m. patvirtintose brandos egzaminų (BE) programose. Brandos egzaminų kriterinis vertinimas reiškia, kad mokinių darbai vertinami ne lyginant juos tarpusavyje, o kiekvieno mokinio pasiekimus vertinant pagal iš anksto nustatytus kriterijus, kurie nurodyti BE programoje.

Šiemet lietuvių kalbos ir literatūros VBE pirmą kartą vykdytas ne tik pagal naujas BE programas, – iš esmės pasikeitė egzaminų struktūra ir vertinimas (praėjusiais metais didžiausias užduoties taškų skaičius – 104, egzaminų išlaikymo riba – 23 taškai, šimto balų įvertinimus gavo surinkusieji 82 ir daugiau taškų; šiemet didžiausias taškų skaičius – 100, išlaikymo riba, nustatyta egzaminų programoje, – 30 taškų, šimto balų įvertinimus gavo surinkusieji 93 ir daugiau taškų). Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad ankstesniais metais mokiniai egzamine turėdavo atlikti teksto suvokimo ir teksto rašymo užduotis, šiemet brandos egzaminų užduotis buvo tik rašiny. Todėl paprastas skaičių ir procentų lyginimas yra nekorektiškas.

Kad išlaikytų lietuvių kalbos ir literatūros VBE, abiturientas šiemet turėjo surinkti 30 proc. visų galimų taškų. Įvertinimai nuo 16 iki 35 balų priskiriami patenkinamam pasiekimų lygiui. Taškų procentais tai būtų nuo 30 iki 50 proc. egzaminų taškų. Nuo 36 iki 85 balų yra pagrindinis pasiekimų lygis. Taškų procentais – nuo 51 iki 77 proc. egzaminų taškų. Nuo 86 iki 100 balų yra aukštesnysis pasiekimų lygis. Taškų procentais – nuo 78 iki 100 proc. egzaminų taškų.

Lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminų vertinimo instrukcija Nacionalinio egzaminų centro direktoriaus patvirtinta ir viešai paskelbta 2012 m. lapkričio 15 d. Visi mokytojai ir mokiniai turėjo galimybę susipažinti, kiek taškų skiriama vertinant rašinį pagal brandos egzaminų programoje nurodytus kriterijus.

Šių metų egzaminų rezultatai patvirtino perėjimo nuo norminio prie kriterinio vertinimo sistemos tikslumą. Konkurencija tarp mokinių dėl aukštų brandos egzaminų įvertinimų šiais metais yra daug mažesnė nei anksčiau, kai buvo taikomas norminis vertinimas. Taikant norminį vertinimą, 100 balų įvertinimą gaudavo apie 1 proc. iš visų kandidatų. Šiais metais, pradėjus taikyti kriterinį vertinimą, 100 balų įvertinimą už lietuvių kalbos ir literatūros egzaminą gavo 1,62 proc.

Nors paprastas skaičių ir procentų lyginimas nėra tikslus, tačiau, jei pritaikytume kriterinio vertinimo pasiekimų lygių skaičiavimą 2012 m. rezultatams, matytume, kad aukštesnįjį pasiekimų lygį (86 balus) 2012 m. pasiekė 14,07 proc. kandidatų, 2013 m. – 13,42 proc. Tai nėra didelis skirtumas. Netgi pagrindiniame pasiekimų lygyje esančių, 75 balais įvertintų visų egzamine dalyvavusių kandidatų procentų skirtumas tarp metų nebūtų toks didelis kaip kai kuriose konkrečiose bendrojo ugdymo įstaigose. 2012 m. 75 ir daugiau balų įvertintų darbų buvo 24,81 proc., 2013 m. – 18,22 proc.

„Ir nebus man šalta ištisus metus“

Br. Arūnas Pranciškus PEŠKAITIS OFM

Įsimintiniausia Rugsėjo 1-oji? Labai banalu, bet tai buvo mano pirmoji Rugsėjo 1-oji. 1969-ieji. Aleksotas. Mokyklos kiemas. Mokykla tuomet vadinosi *Kauno 17-oji vidurinė*. Ji ant aukšto „kalno“. Patekti galima funikulieriumi arba šalimais esančiais laiptais (vėliau, jau paaugęs, jais naudojausi tik leisdamasis žemyn, ant kuprinės – baltu baltu žiemos metu). Mokyklos pastatas iškilo dar 1951-aisiais (dabar tame pastate – VDU Muzikos akademija). Neseniai mokyklos 60-mečio proga ten apsilankiau: tie patys radiatoriai, fizikos ir chemijos kabinetų durų rankenos taip pat tos pačios, koridoriai su, rodos, tomis pačiomis spalvomis dažytais sienomis. (Ak, nostalgija... Gal tu kreti pokštus? Juk praėjo jau 40 metų. Mano Dieve, kaip greitai viskas, kaip laiku ir ne laiku...)

Ten labai nuostabi apžvalgos aikštelė. Nuolat daug turistų. Matyti visas gimtasis Kaunas, apsuptas Nemuno ir Neries. Tuomet, 1969-aisiais, mums su mama tai nerūpėjo. Ėjom abu įsitempę, susijaudinę. O kaip kitaip? Mūsų laukė išsirikiavę mokytojai, pats direktorius ir būrys vienuoliktokų – merginų ir vaikinų, kurie mums, dar būsimiems pirmokėliams, buvo paruošę dovanų (rodos, sąsiuvinį ir spalvotų pieštukų).

Pasakykit, kokiam mankurtui atėjo į galvą išardyti bendruomenę? Aš, pradėjęs savo kelią „b“ klasėje, su ja ir baigiau mokyklą. Kai susitikome po ketvirčio amžiaus, buvome viena karta, vienas atodūsis, vienas likimas. Nors ir nesimatėm iki tol kokių 15 metų... Ir tie, tada – pirmąsyk – mus stebėję vienuo-

liktokai, gali paliudyti – ir jiems panašiai viskas buvo. (Ei, ar Jūs gyvi, 1969-ųjų laidos jaunuoliai? Atsiliepkite!...) Mes nebijojome būti išsklaidyti, „profiluoti“, palikti konkurencijai ir užmarščiai, kuri šiandien žudo visas kartas kiekvieną dieną...

Atleiskite man, senstu. Tad Rugsėjo 1-oji. Mus, mažiukus, surikiuoja. Kalbos, mitin-gėlis. Vienuoliktokai įteikia savo dovanas. O tada mokyklos direktoriaus pavaduotoja sako: „Kas iš būsimų pirmokėlių pasakys eilėraščių, gaus dar vieną dovaną.“ Tikrai nežinau, kodėl pakėliau ranką. Gal jau tada troškau „viešosios erdvės“? Pakėliau tą ranką ir pradėjau deklamuoti Justiną Marcinkevičių:

– Utititi šalta, –
Skundžiasi ruduo:
– Kas pasiūs man paltą,
Kas kepurę duos?... ir t. t., ir pan.

Pasakiau visą eilėraščių. Gavau dar vieną dovanėlę. Iš vienuoliktokų. Besišypsančių merginų ir vaikinų.

Ir nuo tada kiekvieną rudenį, kiekvieną rugsėjį man gelia širdį dėl to rudens skausmo, dėl jo nerimo. Bet žinau, kad

...greit ateis žiema,
Baltą sniego maršką
Paskui vilkdama.
Ji pasiūs man paltą,
Ledinius batus.
Ir nebus man šalta
Ištisus metus.

O gal tikrai nebus šalta? Nes kiekvieną rugsėjo 1-ąją sugrįžta ruduo, besiviliantis ne tik žiema, bet ir mumis. Saugančiais nepraeinančią ir niekaip nenuolįstančią praeitį.

Jei nori plaukti pats

Nijolė OŽELYTĖ,
Nepriklausomybės Akto signatarė

Bandau prisiminti savo Rugsėjo pirmąsias – Mokslo ir žinių dienas.

Kasmet buvo sakomos daugmaž vienos kalbos, kurių nė vienos negalėčiau prisiminti. Matyt, visose buvo kartojami tie patys beprasmiškieji ir nuvalkioti žodžių junginiai – „žinios – tai šviesa“ ir „būkite protingi“... Tarsi „protingi“ būtų tas pats, kas „laimingi“... Tarsi žinios savaime apšviestų visus gyvenimo užkaborius ir padarytų būsimas problemas permatomas, lengvai įveikiamas ir nepavojingas.

Galvoju, ar iš viso galima ką naudingo pasakyti kasmet į mokyklas, gimnazijas, kolegijas ir universitetus susirenkantiems labai margo supratimo mažiems ir jauniems žmonėms? Kokie žodžiai būtų naudingi ir tiems, kurie su

džiaugsmu laukia mokslo metų pradžios, nes tai susitikimas su mieliais širdžiai išdaigų draugais, ir tiems, kurie suvokia, kad mokymasis – tai sunki ir privaloma, ne visai, švelniai tariant, maloni prievolė? Ir ką būčiau norėjusi išgirsti pati, kad mokymosi kančios nebūtų buvusios tokios skausmingos?

Dabar suprantu, jog pačiose žiniuose nėra jokios šviesos. Būtent dėl to gyvenime tenka sutikti daugybę žinių sukauptų begėdžių, sukčių ir niekadėjų. Tačiau gyvenimo jūroje kiekvienas žmogus turi dvi galimybes – arba plūduriuoti kaip plūduriuoja bangų į visas puses mėtomas menkas šapelis, arba prasmingai ir valingai irtis pasirinkta kryptimi. Jei nori plūduriuoti, tai gali nevarginti savęs jokiais mokymosi pastangomis, o jei nori plaukti pats, teks tinkamai paruošti tam reikalui žmogui padovanotus instrumentus – protą ir kūną.

Kūnas treniruojamas visiems žinoma būdais, o protas – pastangomis, kurias žmogus naudoja įsisavindamas kartais, kaip jam atrodo, neįdomias ir nebūtinai žinias. Nes ne pačios žinios, o pastanga jas suvokti ir įsisavinti daro protą lankstų, stiprų ir pavaldų žmogaus valiai.

Tačiau pagrindinis uždavinys – tai apčiuopti, auginti ir stiprinti savyje tą, kuris bus kūno ir proto šeimininkas – save patį. Save atrasti ir tobulinti galima tik nesavanaudiškuose santykiuose su draugais, pagarbiuose santykiuose su pedagogais ir atsakinguose santykiuose su visus mus saugančiais ir galimybę ugdyti suteikiančiais namais – mūsų valstybe Lietuva.

Kad vaikai rugsėjo pirmąją prisimintų be liūdesio

Ilzė BUTKUTĖ

▷ Atkelta iš 1 p.

„Prestižiškiau“ yra labai pavojingas žodis. Pilna Darbo birža jaunuolių, baigusių prestižines specialybes. Ir, sako, pilni gyvūnų globos centrų prestižinių šunų, kurie labai greit išeina iš mados ir lengvabūdių tuštųjų būna paliekami lyg praėjusio sezono bateliai prie konteinerio.

Klasės auklėtoja, pamačiusi, kad manęs neperkalbės, pasitelsė mokyklos psichologę. Ji įsiliukindavo į pamokas,

atsisėdavo klasės gale, stebėdavo mane išsijojusi ir kažką užsirašinėdavo. Kai į mokyklą buvo iškviesti mano tėvai, paaiškėjo – mokytojai įtaria man depresiją, nes sveika mergina negalėtų blaivia galva apsispręsti nestoti į teisę.

Aš suprantu, kad jie norėjo gero. Suprantu, kad pabūgo, jog švaistysiu savo talentus menams. Vis tik gal nereikėtų iš kiekvieno abituriento daryti būsimą teisininką, jaunojo politologo ar dar velniai žino kokio ma-

sinės gamybos specialisto, kuriam paskui nėra nei ką veikti, nei kur. Didysis menas – padėti jaunai neramiai sielai išgirsti save ir tinkamai apsispręsti nešvaistyti ketverių savo gyvenimo metų tam, ką vėliau daryti šiaip ar taip bus nemela. To ir linkėčiau jums, Mokytojai.

Taip, aš nebaigiau teisės. Baigiau viso labo fotografiją. Viso labo kolegijoje. Tad gan anksti pradėjau dirbti kūrybininke reklamos agentūroje ir sulaukusi vos dvidešimt ketverių jau buvau visiškai finansiškai nepriklausoma, galėjau visokeriopai pasirūpinti savimi, dirbau įdomų darbą ir visapusiškai realizavau save po jo. Kol galiausiai šiemet nutariau vėl stoti studijuoti. O štai vienas mano bičiulis, baigęs teisę, net ir perkopęs trisdešimt tebedirba notaro padėjėju už tokį kuklų atlyginimą, kad pavadinti jį visiškai savarankišku žmogumi būtų kiek per drąsu. Manau, jei gyvenimas jam būtų leides rinktis, jis būtų studijavęs tikrai ne teisę.

Žinau, tai visiškai ne romantiška gaida artėjant didžiausiai metų šventei mokykloje. Tačiau norėjau priminti, kad vaikas – ne sūris: nežinau, ar būtina jį spausti „rodyti rezultatus“. Labai spaudžiamas jis gali perdžiūti. O kas, jei į vaiką žiūrėtume lyg į knygą, ką tik parsivežtą iš spaustuvių? Kai kurie puslapiai dar sulipę, knyga atsiverčia vis dar sunkiai, ir vien iš knygos turinio tikrai negalime nuspėti, kurie skyriai bus gražiausi. Tačiau tikiu, kad išmintingas ir jaučiantis Mokytojas gebės įdėti knygos skirtuką tame skyriuje, kuris bus pats svarbiausias. Tiesiai į vaiko širdį.

Linkiu jums visiems neišsenkančios vidinės šilumos, įsiklausymo ir net ne auksinės, o platininės kantrybės ateinančiais mokslo metais – padedant skleistis mokinių gyvenimo knygoms, o ne plėšant iš jų „nereikalingus“ puslapius. Kad užaugę vaikai rugsėjo pirmą prisimintų be liūdesio.

KLAUSIATE? ATSAKOME!

Ar gali nepilnametis būti visiškai veiksnus?

Esu 9 klasės vadovė. Vienas iš auklėtinių, kuriam nesenai sukako 16 metų, pareiškė, jog teismas pripažino jį visiškai veiksniumi, visus savo reikalus jis tvarko savarankiškai, todėl palaikyti ryšį su jo tėvais man neva nėra jokio reikalo.

Ar gali nepilnametis būti pripažintas visiškai veiksniumi?

Vadovaujantis Civilinio kodekso (CK) 2.9 str., nepilnametis, sulaukęs šešiolikos metų, jo tėvų, globos (rūpybos) institucijų, jo rūpintojo ar jo paties pareiškimu gali būti teismo tvarka pripažintas visiškai veiksniumi (emancipuotu), jeigu yra pakankamas pagrindas leisti jam savarankiškai įgyvendinti visas civilines teises ar vykdyti pareigas. Visais atvejais, kad nepilnametis būtų pripažintas visiškai veiksniumi, reikalingas paties nepilnamečio sutikimas.

Remiantis teisės doktrina, nepilnamečiui, siekiančiam tapti visiškai veiksniumi, t. y. emancipuotam, yra keliamos trys pagrindinės sąlygos: a) nepilnametis turi būti sulaukęs 16 metų; b) nepilnamečio, sulaukusio 16 metų, noras (sutikimas) pripažinti jį visiškai veiksniumi; c) įrodymai, patvirtinantys, jog nepilnametis yra visiškai savarankiškas, sugeba tvarkyti savo turtą, todėl yra pagrindo leisti jam savarankiškai įgyvendinti visas civilines teises ir vykdyti visas civilines pareigas. Tokių įrodymų pavyzdžiai yra: nepilnamečio darbas pagal sutartį ir protingas darbo užmokesčio panaudojimas, savarankiškas vertinimas ūkine komercine veikla, kitokių savarankiškų pajamų ar turto turėjimas ir protingas naudojimas.

Jeigu teismas pripažįsta nepilnamečio emancipaciją, jis nuo pripažinimo momento įgyja visišką civilinį veiksnumą: gali savarankiškai sudaryti visus sandorius, asmeniškai atsako už savo veiksmais padarytą žalą. Tačiau tų teisių ar pareigų, kurių atsiradimą viešojo ar privatinės teisės sieja su tam tikro amžiaus suejimu, nepilnametis neįgyja. Pavyzdžiui, emancipuotam asmeniui taip pat taikomas CK 3.14 str. numatytas sutuoktinis amžius, todėl, norėdamas sudaryti santuoką iki sueinant 18 m., jis turi gauti teismo leidimą CK 3.14 str. nustatyta bendrąja tvarka. Taip pat emancipuotas asmuo negali būti įvaikintojas, globėjas ar rūpintojas.

Ką reiškia frazė „vieniems auginantiems vaiką“?

Dirbu mokyklos bibliotekoje, esu išsituokusi ir auginu 4 m. dukrą. Kreipiausi į direktorių, kad man būtų suteiktos 35 d. kasmetinės atostogos. Direktorius netyčia prašymo. Nurodė, kad pagal teismo sprendimą iš buvusio vyro yra priteisti alimentai, todėl man nepriklauso 35 d. atostogos, nes ir vyras prisideda prie vaiko augimo. Ar jis teisus?

Darbo kodekso (DK) 166 str. 2 d. numato, kad kasmetinės minimaliosios 35 kalendorinių dienų atostogos suteikiamos: darbuotojams iki 18 metų; darbuotojams, vieniems auginantiems vaiką iki 14 metų arba neįgalų vaiką iki 18 metų; neįgaliesiems; kitiems įstatymų nustatytiems asmenims.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (LAT) yra išaiškinęs (LAT Senato nutarimas Nr. 44, 2003 12 29), kad darbuotojais, kurie vieni augina vaikus (įvaikius), yra pripažįstami darbuotojai, kurie faktiškai vieni augina vaiką (vaikus) ar įvaikį (įvaikius), pavyzdžiui, yra našlys (našlė), vieniša motina (įmotė), kitas vaiko tėvas (įtėvis) atlieka laisvės atėmimo bausmę ar jam neterminuotai arba terminuotai apribota tėvų valdžia, santuoka yra nutraukta ar gyvena skyrium ir teismo sprendimu vaiko (įvaikio) gyvenamoji vieta yra nustatyta su juo. LAT taip pat pažymėjo, kad šis sąrašas nėra baigtinis, nes praktikoje gali būti ir kitų situacijų, kai darbuotojas bus laikomas faktiškai vienas auginantis vaiką. Senatas nurodė, kad šios teisės normos taikymui neturi reikšmės, ar darbuotojas vienas išlaiko auginamą vaiką, ar kitas vaiko tėvas taip pat vykdo pareigą materialiai išlaikyti nepilnametį vaiką.

Todėl darytina išvada, kad Jums turėtų būti suteikiamos 35 kalendorinių dienų kasmetinės atostogos.

Ar pedagogą nespecialistą turėtų grąžinti į darbą?

Prieš atostogas mane atleido iš auklėtojos pareigų kaip nespecialistą pagal Darbo kodekso 129 str. 2 dalį, remiantis švietimo ir mokslo ministro įsakymu V-1485 (2011-07-29). Dabar leidimas dirbti nespecialistams vieniems metams pratęstas. Ar turėtų direktorius anuliuoti atleidimą ir grąžinti mane į darbą?

Jūsų nurodyto švietimo ir mokslo ministro įsakymo nuostata apie pedagogus nespecialistus turėjo įsigaliooti 2013 m. rugsėjo 1 d., bet įsigaliojimas buvo atidėtas metams. Vadinasi, prieš atostogas nebuvo ir jokio teisinio pagrindo nutraukti darbo sutartį su pedagogais nespecialistais. Todėl labai tikėtina, kad darbo sutartį su Jumis darbdavys nutraukė neteisėtai.

Jis turi teisę anuliuoti atleidimą iš darbo ir grąžinti Jus į ankstesnes pareigas. Jeigu to padaryti darbdavys nesutinka, Darbo kodekso (DK) 300 str. 1 dalis suteikia Jums teisę kreiptis į teismą. DK 300 str. numato, jog teismui nustatius, kad darbuotojas buvo nušalintas nuo darbo be teisėto pagrindo ar pažeidžiant įstatymus, pažeistos darbuotojo teisės turi būti atkurtos ir jam išieškotas vidutinis darbo užmokesčio už visą priverstinės pravaikštos laiką arba darbo užmokesčio skirtumas už laiką, kurį darbuotojas dirbo mažiau apmokamą darbą. Jeigu darbuotojas buvo atleistas iš darbo be teisėto pagrindo ar pažeidžiant įstatymų nustatytą tvarką, teismas grąžina jį į pirmesnę darbą ir priteisia jam vidutinį darbo užmokesčio už visą priverstinės pravaikštos laiką nuo atleidimo iš darbo dienos iki teismo sprendimo įvykdymo dienos arba darbo užmokesčio skirtumą už šį laikotarpį, jeigu darbuotojas buvo įsidarbinęs kitoje darbovietėje. Nustatęs, kad darbuotojas į pirmesnę darbą negali būti grąžinamas dėl ekonominių, technologinių, organizacinių ar panašių priežasčių arba dėl to, kad jam gali būti sudarytos nepalankios sąlygos dirbti, teismas priima sprendimą pripažinti darbo sutarties nutraukimą neteisėtu ir priteisia darbuotojui DK 140 str. 1 dalyje nustatyto dydžio išeitinę išmoką ir vidutinį darbo užmokesčio už priverstinės pravaikštos laiką nuo atleidimo iš darbo iki teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos arba darbo užmokesčio skirtumą už šį laikotarpį, jeigu darbuotojas buvo įsidarbinęs kitoje darbovietėje.

Parengė Vytautas STRAZDAS

RUPŲS MILTAI

Kriterinis VBE vertinimas: ir liūdina, ir siutina, ir vilties teikia

► Atkelta iš 4 p.

Rezultatai ne tik suprastėjo

■ S. Jurkevičius

Teigti, kad perėjimas nuo norminio prie kriterinio VBE darbų vertinimo „pablogina“ egzamino rezultatus, išties negalima. Antai rezultatai šiųmetių anglų kalbos VBE, kurio darbai taip pat buvo vertinami pagal kriterinę sistemą, visose savivaldybėse yra daug geresni nei pernykščiai. O štai ryškesnio skirtumo tarp matematikos VBE rezultatų iš viso nėra. Peršasi išvada, kad anglų kalbą mūsų abiturientai moka geriau nei mums atrodė, o jų matematinius gebėjimus vertiname maždaug adekvačiai.

Kitas VBEVK narys, Vilniaus licėjaus direktorius Saulius Jurkevičius, kriterinio vertinimo sistemos įvedimą vertina kaip vieną iš prasmingiausių pastarųjų metų švietimo reformos naujovių. „Jeigu ši sistema bus išmintingai toliau tobulinama, tai visas mokymo(si) procesas taps kokybiškesnis“, – „Dialogą“ tikina S. Jurkevičius.

Pasak jo, skirtingų pasiekimų lygių įvedimas padeda realiai įvardyti kiekvieno mokinio pasiekimus. Be to, trijų skirtingų lygių (patenkinamas, pagrindinis ir aukštesnysis) buvimas leidžia aiškiai išskirti skirtingiems pasiekimų lygiams priskiriamas užduotis. „Tai ypač svarbu brandžiam mokymo proceso įgyvendinimui. Egzamino programoje nurodyta, kad kiekvienam lygiui turi būti pateiktas atitinkamas užduočių skaičius. Kiekvienas pasiekimų lygis reikalauja skirtingų įgūdžių ir gebėjimų. Todėl mokinys, norėdamas įžengti į kitą lygį, privalo nuosekliai ir sistemingai mokytis“, – argumentuoja direktorius.

Aiškėja tikroji padėtis

Pasak S. Jurkevičiaus, iki šiol naudotas norminis vertinimas nefiksavo aiškaus mokinių pasiekimų lygio. Jis greičiau paslėpdavo realią padėtį, todėl daugelio mokinių įvertinimai buvo aukštesni nei jų pasiekimų lygis. „Tokių būdu buvo iškraipoma reali situacija ir kuriama iliuzija, kad mokymo(si) lygis yra gana neblogas, – sako direktorius. – Šių metų brandos egzaminų rezultatai leidžia pamatyti realesnę mokinių pasiekimų padėtį.“

Direktorius įsitikinęs, jog ankstesniųjų egzaminų norminį vertinimą perskaičiavus pagal kriterinio vertinimo principą būtų gautas išimties labai panašus rezultatas. „Realioji padėtis rodo, kad yra labai nedaug mokinių, kurie sugeba įžengti į aukštesnįjį pasiekimų lygį, o beveik 50 proc. Lietuvos abiturientų negali pasiekti net pagrindinio lygio. Tokie prasti rezultatai yra labai rimta Lietuvos švietimo problema, kurią reikėtų nedelsiant spręsti“, – teigia VBEVK narys.

S. Jurkevičius taip pat įsitikinęs, kad kriterinio VBE vertinimo sistema ne tik aiškiai parodo mokinių pasiekimų lygį, bet ir reikalauja aukštesnės darbo kokybės visose ugdymo proceso grandyse. „Egzaminų užduotys turi būti parengtos ypač profesionaliai ir privalo tapti etaloniniu pavyzdžiu kokybiškam mokinių vertinimui. Mokymo procesas ir mokinių vertinimas mokykloje taip pat turi remtis į kriterinio vertinimo principus. Kontroliniai darbai mokiniams turi būti sudaryti iš skirtingo lygio užduočių, tikrinančių įvairius gebėjimus, – sako S. Jurkevičius. – Taigi kriterinio vertinimo įgyvendinimas yra daug kompetencijos ir pastangų reikalaujantis darbas.“ Ateityje, anot direktoriaus, turėtų keistis ir mokymo priemonės bei mokytojų kvalifikacijos kėlimo prioritetai. Mat daug lėšų ir pastangų, pasak S. Jurkevičiaus, buvo išieškota formaliam švietimo projektų įgyvendinimui, kurie tik paviršutiniškai prisilietė prie mokymo turinio. „Todėl nenuostabu, kad bendras Lietuvos mokinių pasiekimų lygis ne tik negerėja, bet dargi sistemingai prastėja“, – teigia direktorius.

Vienos iš prestižiškiausių Lietuvos mokyklų vadovas teigia norįs tikėtis, kad pradėta įgyvendinti fundamentali ir švietimo padėtį į gerąją pusę galinti keisti idėja netaps dar vienu formaliu, savo tikslo taip ir nepasiekusiu projektu.

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

Gyvenimas – kaip metų laikai

Vis lauki – kaip pilnatvės – gyvenimo vasaros. O ji vargina tai jausmų temperatūros kaita, tai pinigų sausra. Nepajunti, kaip ateina rudens darganos. Gerai, jei dar nepažiopsai bobų vasaros... Raškus uždraustus obuolius, į senatvę belieka šaldytos uogos.

Kęstutis MILIAUSKAS

Seno bambeklio užrašai

Kęstutis MILIAUSKAS

Seniai berašiau ilgesnį negu dviejų trijų sakinių tekstą. Jei kada ir pradėdau, tai pajuntu, kad stinga literatūrinių sugebėjimų. Arba pagalvoju: kam reikia pastraipos, jei pakaktų vieno sakinio. Nuo rašymo taip pat sulaiko komentarų baimė: geriau dešimt ufonautų negu vienas pykčio, pagiežos kupinas internautas. Tarsi pats nežinočiau savo išprusimo ar psichikos trūkumų. O dar pasirašyk, kad esi direktorius – po tavęs... Pasiskaityk komentarus – ir iš miegų šokinėsi.

Abejonės dėl brandos

Tiek to – rašau. Kas vasarą įteikiu po porą šimtų brandos atestatų. Garsiai nesakau, bet man vis užkliūva žodis „brandos“. Ar branda visada ateina su viduriniu išsilavinimu? Tuomet nebūtų kitų gyvybėmis rizikuojančių kelių „erelių“ (beje, kodėl erelių, o ne, tarkime, maitvanagių?), nebūtų galinčių jų žiauriai nuskriausti mažą ar seną, apgauti, apvogti žmogų ar valstybę. Ką, jie visi su nebaigtu pradiniu? Žmogui kartais net garbiame amžiuje pritrūksta brandos – atsitokėjus pačiam gėda. Dar vienas „geležinis“ argumentas prieš brandos atestatą: juk tai vertimas iš rusų kalbos – sovietinė atgyvena. Vos nepradėjau skanduoti: „Gėda! Gėda!..“

Bekraštė mokyklos atsakomybė

Su amžiumi vis labiau stebina bekraštė mokyklos atsakomybė už viską. Nevardinsiu už ką, nes, paminėjus vieną ar kitą gyvenimo sritį, kai kurie sušuks, esą tik taip ir ne kitaip, – o kas kitas, jei ne mokyklą? Dažnai minimas vaiko ugdymo, auklėjimo, formavimo trikampis – šeima, mokykla, visuomenė (aplinka). Nereikia ypatingų matematinių žinių, kad suprastum, jog trikampio negali būti, jei viena kraštinė nulinė. Arba jei viena kraštinė ilgesnė už kitas dvi kartu paėmus – patikrinkite, jei neaišku, šį faktą su trimis pagaliukais. Taigi! O mums taip smagu vaiką minkyti kaip molį. Mokykla paminko, paminko, o šeima ar aplinka perminko. O paskui stebimės: ir į ką jis toks?

Beje, ar kiekviena šeima nori, kad mes savaip, pagal valstybės užsakymą, jų vaiką „minkytume“? Ką kada buvome verčiami perauklėti tikinčiuosius, dabar – tenka girdėti – švenčių proga visa mokykla žygiuoja į bažnyčią. Negi nėra nė vieno mokinio iš laisvamanių šeimų? Besirūpindami lyčių lygybe netrukus turėsime visiškai sulyginti mergaites ir berniukus – padaryti juos niekatrosios giminės. Ar visos šeimos su tuo sutiks? Ar jos galės protestuoti tik tuomet, kai taps mažuma?

Tėvynė ir valdžia – ne tas pats

Neginčijamai svarbi ugdymo sritis yra tautiškumo ugdymas. Kaip būtų gražu, jei patriotiniuose miesto renginiuose jaunimas dalyvautų ne tik kaip mokiniai, bet ir kaip vaikai ar vaikaičiai kartu su tėvais ir seneliais.

Šią vasarą atsisveikindamas su abiturientais, be kita ko, palinkėjau nepainioti tėvynės su valdžia. Valdžia būna visokia, o tėvynė – nepaprastai graži, brangi, vienintelė.

Nei verkiu, nei verkšlenu, kad žmonės emigruoja. Juk

pražūtume visi namuose sėdėdami – be darbo, be pinigų. Tik šiek tiek skaudu ir juokinga, kai į labai eilinę užsienio aukštąją mokyklą įstojęs labai eilinis lietuvis nė nepabandęs peikia Lietuvos aukštąją mokyklą, kurioje darbuojasi didelis būrys elitinių mokslo vyrų ir moterų.

Nenuvertinkime įvairovės

Mielai švenčiu Mokytojų dieną, tačiau nemėgstu pernelyg saldžių pompastiškų sveikinimų ta proga. Mūsų profesija svarbi, bet ne labiau už daugelį kitų. Vasarą man buvo ypač svarbus dażytojo darbas – džiaugiausi radęs stropią, sumanią ir net inteligentišką dażytoją. Mes, mokytojai, taip pat labai skirtingi – nuo „žvaigždžių“ iki eilinių. Tačiau prasto mokytojo jau beveik trys dešimtmečiai nesu sutikęs. Labai skirtingi ir mokiniai – nuo sugebančių per brandos egzaminus gauti net kelis šimtukus iki mažai raštingų. Vieniems pristinga gabumų, kitiems – darbštumo, tretiems – ir to, ir ano.

Beje, man nepriimtinas mokyklų didžiavimasis vien daug pasiekusiais buvusiais mokiniais – mokslininkais, verslininkais, politikais. Mane ne kartą nudžiugino ir buvę silpni, net vadinamieji sunkiai auklėjami mokiniai. Vis prisimenu, kaip parduotuvėje mane buvęs toksai užkalbino, pasigyrė turįs darbą, pristatė savo žmoną. Kitas mokyklos metais ne kartą mano kabineto slenkstį mynęs, dabar – plačių pečių ir svarių kumščių vaikas pasiūlė kreiptis į jį, jei kas mane užkabintų.

Netikiau...

Aną dieną gretimame prekybos centre pajutau, kad kažkas jame vyksta – kažkas ne taip, kaip visada. Paprastai mielos, paslaugios pardavėjos, salės darbuotojos – lyg pasitempusios, lyg sutrikusios. „Negi auditas?“ – pagalvoju. Paklausiau pažįstamos, visuomet žaviai besišypsiančios, o šį kartą neatpažįstamos pardavėjos, kas dedasi. Pasirodo, profesinė uoslė neapgavo – auditas iš Vilniaus, iš centrų centro. Ir taip panorau, kad tie tikrintojai greičiau išnyktų, kad mano pažįstama man vėl nusišypsotų, o ne stovėtų kaip lunatikė.

Prieš kelerius metus buvau pradėjęs mokyklų išorės auditoriaus „karjerą“, tačiau dėl ypatingos asmeninės priežasties tai mečiau. Dviejose ar trijose mokyklose po audito komandos pristatymo, po mūsų vadovo įžangos įkisha savo trigrašį. Labai norėjau, kad dingtų mokytojų susikaustymas, dirbtinumas, gal net baimė. „Aš ir tu – vieno kraujo mes abu!“ – priminiau Mauglio žodžius. Bent tie, į kurių pamokas dar nėjome, šiek tiek atsipalaiduodavo.

Netikiau, kad po bet kurio auditoriaus pastabų, apibendrinimų mokytojas pradės kitaip dirbti. Jis tik arba vaikiškai pasidžiaugs pagyrimu, arba ilgam užkonservuos nuoskaudą.

Peikit kiek valiojate mano tekstukus, aš kitaip neparašysiu – ir nenorėsiu, ir nesugebėsiu. Jei vien girsite, neapgausite – pats žinau, kad iš kelių šimtų tekstukų dabar mielai pasirašyčiau tik po viena kita dešimtimi.

Pensija ir orumas

Kai mokinsy mano pamokoje pareiškia, kad kažkas nagrinėjamoje temoje – nesąmonė, aš jam primenu, kad matematikoje tėra viena nesąmonė – dalyba iš nulio (kai turi ir su niekuo nesidalij). Nežinau – sąmonę ar nesąmonę girdžiu pastaruoju metu – kalbas apie mokytojų pensiją nuo 55 metų. Per beveik dešimtį vadovavimo švietimo skyriui metų ir beveik ketvirtį amžiaus vadovavimo mokyklai teatmenu vieną direktorių ir vieną mokytoją, be jokio priminimo išėjusius į varganą pensiją.

Dabar sakoma, kad mokytojai iki 55 metų jau praranda sveikatą. Paraginus išeiti iš darbo po 55 metų būtų sakoma atvirkščiai – kad mokytojai dar kupini jėgų („gražūs, protingi ir gerai imitę vyrai (moterys) pačiame stiprum!“), patirties ir noro dirbti vaikų labui. Pradėjęs septintą dešimtį aš taip pat jaučiuosi ne praščiau už Karlsoną!

Kita kalba, jei mokytojai ir toliau bent dešimtmetį dirbtų ir pensiją, tai yra gerojai didesnę algą, gautų. O jauniems specialistams tuomet būtų „špyga taukuota“ – vos ne perpus mažesnė alga, kai galų gale sulauks darbo vietos.

Anksčiau pensiją galėtų gauti be darbo likę arba realia profesine liga susirgę mokytojai.

O geriausia būtų, jei mokytojas gautų normalią, kaip dabar mėgstama sakyti – orią pensiją. Ir oriai džiaugtųsi gražia senatve. Už tai valdžiai būtų AČIŪ!

Ar verta išlaidų teisybė?

Kaltinamasis gali susipažinti su visa kaltinamąja medžiaga – kad ir kiek tomų jos būtų. Jam visur talkina advokatas. Jis gali apskųsti teismo paskelbtą nuosprendį.

Abituriento galimybės po brandos egzamino „nuosprendžio“ daug mažesnės. Šią vasarą lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino įvertinimais stebėjosi daugelis mokytojų. Kieno teisybė – paaiškėtų po susipažinimo su abituriento darbu. Žinoma, tam organizuoti reikėtų specialistų darbo laiko – taigi lėšų. Tačiau argi rasta teisybė ar išsklaidyta abejonė to nevertos? Pagaliau antruoju atveju išlaidas galėtų sumokėti abituriento tėvai. Juk ir advokatui mokama iš savo kišenės.

Pažadas Valdovų rūmuose

Ko gero, nebūčiau nė pradėjęs šio rašinio, jei ne mano pažadas Valdovų rūmuose. Liepos vidury vienoje iš menių buvo pagerbti tris ir daugiau šimtukų gavę abiturientai.

Vieta įspūdinga. Būtų negražu bambėti, kad toliau stovėjusieji mažai ką matėme – tai buvo panašiau į radijo teatrą. Menė – tai ne amfiteatrinė auditorija. Na, bet visais laikais reikėjo sugebėti prasimušti arčiau valdovo. Sugluminu ir daugelį net papiktino kitkas – padėkas tegavo keturis ir penkis šimtukus surinkusieji. „Trejetukininkai“ – kaip aš juos pavadinau – išeidami turėjo patys pasiimti iš dėžės „firminį“ rašiklį. Pasirodo, taupytas premjero laikas.

Visus abiturientus kaip freilinas pakvietus į priekį (kad nereikėtų kiekvienam skverbtis pro svečių būrį) ir tankiau skaitant jų pavardes, būtų pakakę to paties, be abejonų, tikrai brangaus premjero laiko. Tikėkimės, kad kitąmet taip ir bus. O gal dar pakvies ir šimtukininkų mokytojus?

Na ir pribambėjau. Perfrazuojant armėnų poetą Paruirą Sevaką: „Senstam, Kęstuti Miliuskai, / Senstam, brangusis, / Senstam, o rodos, vis tiek / Nesidarome protingesni – ...“

KELIONĖS

Patirti ir išgyventi

Kernius KUOLYS – Uždarbis.lt ir VisosNaujienos.lt autorius, informatikas, tinklaraštininkas, klajoklis – atsako į „Dialogo“ klausimus kelionių aistruoliams.

• **Kaip sėsliam žmogui paaiškintumėte, dėl ko verta keliauti? Kas Jums yra kelionės – tik nauji išpūdžiai ar kas nors daugiau?**

Mes dažnai skaitome grožinę literatūrą ir žiūrime vaidybinius filmus, kurie mintimis nukelia į kitokius gyvenimus. Tai traukia, nes leidžia patirti ir išgyventi kažką svetimo, – trumpam atitrūkti ir pailsėti nuo to, kas įprasta ir kasdieniška, bei atrasti tai, kas nauja. Man kiekviena kelionė yra tarsi nauja knyga – tik dar neparašyta; knyga, kurią rašau pats, kai į nepažintus pasaulius iškeliauja ne tik mano mintys, bet ir kūnas. Tai tarsi trumpas pabėgimas. Mėgstu bėgti vienas, nes kuo mažiau į kelionę pasiimi iš savojo pasaulio, tuo daugiau vietos atsiranda naujam. Keliauti vienam – tai tarsi būti filme; filme, kurio niekas nefilmuoja, – tik tavo akys ir tavo mintys. Keliaujimas man nėra poilsis – labiau darbas ir mokslas. Niekada neišvažiuoju pailsėti – išvažiuoju patirti ir išgyventi. Todėl įsimintiniausios kelionės visada būna iššūkiai – tiek psichologiniai, tiek fiziniai – kuriuos įveikęs jaučiuosi sužinojęs ir išmokęs daugiau nei per visus studijų ir darbo metus. Manau, kad žmogaus gyvenimas susideda iš išpūdžių – iš skirtingų patirčių, kurios ilgam išlieka atmintyje. Keliaujant kiekviena diena yra pilna išpūdžių – pilna gyvenimo.

• **Kokias keliones mėgstate labiausiai: po egzotiškus kraštus, Lietuvą, senąją Europą...; dviračiais, baidarėmis, turistauti pėsčiomis...? Gal pasidalintumėte ir keltu išpūdžių?**

Pirmiausia renkuosi kelionės vietą, tuomet – tinkamiausią būdą jai pažinti. Baltijos pajūris yra nuostabus, bet kiekvieną vasarą leisti dienas tuose pačiuose Lietuvos kurortuose pabosta. Taip prieš kelerius metus su draugais kilo mintis traukti į 800 kilometrų kelionę dviračiais iš Klaipėdos į Taliną. Neturėjome nei labai gerų dviračių, nei jokio specialaus fizinio pasiruošimo, bet savaitę minant per vėjuotų pušynų apsuptus Latvijos ir Estijos pajūrio miestelius, maudynės ir nakvynė laukiniuose paplūdimiuose paliko daugybę išpūdžių, o nekainavo beveik nieko.

O štai Portugalijoje labiau nei gamta mane domino žmonės. Porą savaitžių vienas keliaudamas per visą šalį iš šiaurės į pietus kasnakt apsidodavau vis kituose nepažįstamųjų namuose: nuo Porto sporto dienraščio fotografo, gyvenančio ant Atlanto vandenyno kranto, iki Lisabonos teatro aktoriaus, ką

■ Kernius Kuolys: „Patyriau, kad net kai nebelieka ryšio su viskuo, ką laikai savo gyvenimu, gali būti laimingas.“

tik grįžusio iš pasaulinių gastrolių. Draugiški vietiniai žmonės ir atviri pokalbiai su jais apie viską išliko atmintyje labiau nei gamta ir architektūros paminklai, kuriuos kiekvienas galime pamatyti kompiuterio ekrane neiškėlę kojos iš namų.

Vis dėlto turbūt labiausiai iš visų kelionių prisimenu 40 dienų, praleistų Nepale. Atsivertęs pasaulio žemėlapi ilgai ieškojau vietos, kur viskas būtų kitaip nei įprasta: pasaulio, nepaliesto naujovių. Nepalas – mažytis žemės lopinėlis, apglėbęs aštuonias iš dešimties aukščiausių pasaulio viršukalnių ir pats įsispraudęs tarp dviejų didžiausių pasaulio valstybių – šalies, į kurią iki 1950 metų negalėjo įžengti nė vienas svetimšalis. Nusprendžiau vienas be gidų leisti į 200 kilometrų kelionę pėsčiomis per Himalajus. Nuo 700 metrų aukščio per kelias savaites pakilau iki pusšesto kilometro – atrodė, tarytum prieš akis prabėga visi keturi metų laikai. Buvau vietose, kur iki artimiausio kelio, kuriuo važiuoja automobiliai, – savaitę pėsčiomis, dalinantis siaurais keliukais palei kalnų upes su mulais, gabenančiais prekes ant savo nugarų. Eidamas susipažinau su nepaliečiais, kurie ne tik daug pasakojo apie savo gyvenimus, bet ir labai domėjosi Europa. Aiškinau jiems, kuo Ispanija skiriasi nuo Italijos, o Prancūzija nuo Vokietijos. Viena įdomiausių patirčių Himalajuose buvo pirmąsyk gyvenime trumpam pasijusti visiškai atitrūkusiam nuo išorinio pasaulio: į kelionę neėmiau nei kompiuterio, nei telefono. Todėl aplinkui nebuvo ne tik pažįstamų žmonių, bet ir jokio ryšio su jais: jokių socialinių tinklų, jokio el. pašto, jokios galimybės tiesiog paimti kam nors ir paskambinti. Visi, kuriuos pažinojau, buvo už tūkstančių kilometrų. Tuomet patyriau, kad net kai nebelieka ryšio su viskuo, ką laikai savo gyvenimu, gali būti laimingas. Po kelionių grįžus į Lietuvą daug kasdienių rūpesčių pamatai kaip smulkmenas, dėl kurių neverta pergyventi. Galbūt dėl to, jog išvykęs sutinki žmonių, kurie turi daug didesnių.

• **Kokie bruožai (įgūdžiai...) keliaujant Jums praverčia labiausiai? Gal galėtumėte duoti kokių patarimų keliauti tik pradedantiems?**

Įdomiausios kelionės būna iki galo nesuplanuotos iš anksto – kai juose paliekama laisvės improvizacijai ir netikėtumams. Todėl keliaudamas stengiuosi neplanuoti daugiau nei dienos į priekį ir pasikliauti vietinių patarimais. Taip kiekviena kelionės diena tampa pilna staigmenų. Dalis jų labai malonios, dalis mažiau – bet net ir didžiausi išgyvenimai galiausiai atmintyje lieka kaip nepamiršamos istorijos, kurias praėjus laikui smagu prisiminti kaip kažką, ką patyrei pats, o neperskaitei knygoje ar pamatei filme. Todėl manau, kad keliautojui yra svarbiausia išmokti toleruoti neapibrėžtumą ir nežinomybę. Tuomet, kai pradedi nebijoti nesklandumų ir nustoji dėl jų pergyventi, atveri kelius daugybei įdomių patirčių. Tavo kelionė tampa unikali ir nenuspėjama – neaprašyta jokiuose kelionių giduose, nepatirta draugų ir pažįstamų.

Žinau daugybę žmonių, kurie nori pradėti keliauti savarankiškai ir turi tam visas galimybes, bet nesiryžta žengti už savo komforto zonos ribų. Juos gąsdina nežinomybė – nežinojimas, kas gali atsitikti. Aš dažnai savęs paklausiu: „Kas man išvykus realiai gali nutikti blogiausio ir ar tai būtų blogiau nei praleisti tas dienas tūnant namuose, nė vienos iš jų vėliau neprisimenant?“ Tuomet daugybė susigalvotų priežasčių nekeliauti pasirodo visiškai nereikšmingos.

Nusprendus, kad metas išvykti, užtenka nusipirkti lėktuvo bilietus ir iki kelionės pradžios daugiau dėl nieko nesukti galvos. Norintiesiems pamatyti Europą labai rekomenduoju pigių skrydžių paieškos programą iš www.Azuon.com, o trokštantiesiems pigiau pasiekti tolimus pasaulio kraštus – sekti pasiūlymus, skelbiamus www.HolidayPirates.com.

Kernius Kuolio nuotraukos

■ Kernius Kuolys: „Nusprendžiau vienas be gidų leisti į 200 km kelionę pėsčiomis per Himalajus. Nuo 700 metrų aukščio per kelias savaites pakilau iki pusšesto kilometro...“

Nusisekite sijonus, nusikirpkite nagus, nusivalykite makiažą!

► Atkelta iš 1 p.

Reikia, – tačiau kaip?

Jokiu būdu nesakau, kad vaikų nereikia ugdyti, – manau, kad esu viena aktyviausiai už ankstyvąjį ugdymą pasisakančių edukologų, – tačiau tikiu, jog dažnas nesupranta, kaip turi būti ugdomas ikimokyklinio amžiaus vaikas.

Lyg ir suprantame, kad ikimokyklinukui reikia sudaryti sąlygas tyrinėti, užduoti klausimus, žaisti, atrasti, patenkinti smalsumą ir įgyvendinti neįtikinamiausias kūrybines idėjas. Tačiau arba sodiname vaikus daryti užduotėlių (arba – dar baisiau – spalvinti), arba visiškai paleidžiame daryti ką tik nori, keldami sau vieną uždavinį – kad tėvai, vakare atėję pasiimti, rastų pavalgiusį, pamiegojusį ir... gyvą. Ir viena, ir kita yra blogai. BLO-GAI.

Pirmu atveju vaikus auginame klusniais robotukais, o antru atveju – gyvūnais, kurie toli gražu nepanašūs į nuostabias ir protingiausias pasaulio būtybes, t. y. vaikus *bukiname*.

(Beje, manau, kad tai yra didžiausia Lietuvos ikimokyklinio ugdymo įstaigų problema: labai daug pedagogų neįsivaizduoja, kaip ugdoma per žaidimą. Nuolat tenka stebėti, kaip pedagogai, palikę vaikus likimo valiai, šnekučiuojasi tarpusavyje. Paklausti, kas čia vyksta, atsako, kad vaikai turi būti ugdomi per žaidimą. Prasčiau suprastą ugdymą per žaidimą sunku įsivaizduoti. Bet čia – jau kita tema.)

Ne viską gali parodyti

Du vieni geriausių pasaulio universitetų (MIT ir Berklio) atliko nemažai tyrimų, kurie, tikiu, prieš mokslo metų pradžią privers bent jau susimąstyti tuos, kurie dirba su ikimokyklinukais ir pradinukais. Šie tyrimai parodė, kad, pedagogui „dėstant“, vaikai greičiau randa teisingą atsakymą, tačiau jiems sunkiau sekasi mokytis savarankiškai ir jie rečiau randa netikėtus ir kūrybingus problemų sprendimus.

Žinote, kokia, mano manymu, yra pati didžiausia bėda? Ta, kad vaikai, kuriuos pedagogai moko įsidėmėti, dažnai turi daugiau ką parodyti. Na, pavyzdžiui, auklėtiniai darželio, kuriame yra mokoma mintinai atkartoti daug eilėraščių, labai gražiai tuos išmokus eilėraščius demonstruoja tėvams, kaimynams ir seneliams. Visi ploja katučių ir aikčioja: koks geras darželis! Juk smalsumo, motyvacijos ir gebėjimo užduoti klausimus taip neišmatuosi, kai vaikui ketveri. Ir tas gebėjimas užduoti klausimus bei smalsumas nėra jau tokios vertybės, nes suaugusiesiems tenka nuolat atsakinėti į klausimus ir vis daugiau skaityti vaikui, kuriam tokių atsakymų, kaip „nes taip reikia“ arba „nežinau“, nebeužtenka.

Eksperimentas

Ačiūdiev, yra mokslininkų, kurie nepasiduoda, ir jau turime tyrimų, įrodančių, kad yra didžiulis skirtumas, ar mes parodome vaikams, kaip reikia spręsti problemas, ir laukiame, kad jie „teisingai“ atkartotų, ar skatiname vaikus pačius rasti atsakymus.

MIT profesorė L.Schulz ir jos studentė E.Bonawitz stebėjo, kaip elgiasi keturmečiai, kai mokytoja parodo įvairiafunkčių žaislą ir pasako: „Radau žaislą!“ – ir, išbandydama jo funkcijas, kaskart nustemba, ir

kaip elgiasi vaikai, kai mokytoja pasako: „Žiūrėkite, kaip veikia mano žaislas.“

Abiejų grupių vaikai žaidė ir atliko veiksmus, kuriuos atliko mokytoja, tačiau pirmosios grupės vaikai su žaislu žaidė daug ilgiau ir atrado daugiau funkcijų nei antrosios grupės vaikai, kurie atliko tik tuos veiksmus, kuriuos atliko mokytoja.

Kitaip sakant, akivaizdus šių dviejų grupių smalsumo ir informacijos ieškojimo skirtumas.

Taigi tradicinis mokymas, kai vaikams yra dėstoma, kas, kaip ir kodėl, nuslopina jų kūrybingumą.

Vėliau eksperimentas buvo pakartotas su muzikiniais instrumentais. Jeigu pedagogas sakydavo: „Įdomu, kaip veikia šis instrumentas. Išbandykime!“ – vaikai visada atrasdavo geriausią būdą, kaip jis veikia. Jeigu pedagogas sakydavo: „Štai kaip reikia groti šiuo instrumentu“, vaikai neieškodavo naujų būdų, nors pedagogo parodytasis būdavo tikrai ne pats tinkamiausias.

Tik pakankamai „išprotėję“ pakeičia pasaulį

Ar gali būti, kad tyrimai, atlikti dviejų mokslininkų grupių ir parodę tą patį, būtų atsitiktinumas? Manau, suprantama, kad negali. Tad dar kartą turime mokslinį įrodymą, kad TRADICINIS MOKYMAS NĖRA GERIAUSIAS BŪDAS MOKYTI VAIKUS. Žinoma, vaikai išmoksta atkartoti – ir, – taip sakant, – žinios nėra blogai. Bet jeigu mes neieškosime naujų sprendimų būdų, jeigu neužduosime klausimų, ar galėsime, kaip žmonija, tobulėti?

Anot S.Jobso, tik tie, kurie yra pakan-

kamai išprotėję, jog mano galintys pakeisti pasaulį, jį pakeičia.

Skatindami vaikus ieškoti naujų atsakymų į tuos pačius klausimus, skatiname tobulėjimą.

Tyrinėti ir žaisti kartu su vaiku

Rašydama apie skaitymo skatinimą, visada teigdavau, kad vaikai tėvų, kurie žiūri televizorių ir varo vaiką prie knygos, knygos neskaitys. Skaitys vaikai tų tėvų, kurie galbūt nieko nesako, tačiau vis pasiima knygą į rankas.

Iš to vedu ir mokymosi analogiją: jeigu vaikai mato ne visus atsakymus žinančių, o smalsų pedagogą, kuris užduoda daug klausimų, jie tampa tokie patys. Jeigu pedagogas elgiasi taip, tarsi žinotų visus atsakymus, – vaikai išmoksta pamoką, kad žinios yra baigtinis dalykas. Jie mąsto: „Jis yra mokytojas. Jeigu būtų daugiau būdų (atsakymų, klausimų ir pan.), būtų parodęs.“ Taip vaikai pradeda save riboti, o pradėjus save riboti blėsta entuziazmas ir kūrybiškumas.

Tad įsidėmėkime: kuo mažesnis vaikas, tuo daugiau galimybių tyrinėti jam turime sudaryti. Pedagogas – kartu su vaiku – turi tyrinėti, ieškoti atsakymų, stebėtis ir žaisti. Būtent žaisdamas kartu pedagogas moko vaiką užduoti klausimus, nepasiduoti, turėti savo nuomonę, mokėti ją pagrįsti, o tai, žinia, yra daug svarbiau, negu kaip papūgai atkartoti tai, ką išgirdo.

Pirmyn į nesibaigiantį nuotykį!

Tad, mielosios ikimokyklinukų ir pradinukų pedagogės (kadangi vyrų pedagogų

Žitos Šliogerienės nuotr.

■ A.Landsbergienė

yra mažiau, tai kreipiuose į jas), – nusisekite sijonus (nes su vaikais bus sunku žaisti ant grindų), susiriškite plaukus (nes, tyrinėjant sliekus su vaikais, palaidi plaukai yra labai nepatogu), nusikirpkite nagus (nes lipdydamos modelino drugelius juos nusilaušite pirmą dieną), nesidažykite it į vakarėlį (nes prigludęs ašarotas arba prakaituotas vaiko veidas jūsų makiažo pastangas pavers niekais), įsisąmoninkite, kad einate ne mokytį, o atrasti ir... su šypsena (nes susiraukusios *personos* nepatinka niekam – ypač vaikams) keliaukite į nesibaigiančio nuotykio – toks yra darbas su vaikais – pasaulį.

Nepamirškite nė akimirkai, kad gyvename XXI amžiuje, kuriame visi faktai pasiekiami vienu pelės spustelėjimu. Daug svarbiau, ką mes su tais faktais esame pasiryžę daryti.

Dr. Austėja LANDSBERGIENĖ

Ar tikrai vaikus domina tik kompiuteriai?

Aušra SAREIKIENĖ,

Kauno r. Garliavos lopšelio-darželio „Eglutė“ priešmokyklinio ugdymo pedagogė

Vasara jau dėlioja paskutinius savo žingsnius gamtoje ir mums, pedagogams, ima kirbėti mintys apie būsimus darbus. Dirbti mes pradėdame tikrai ne nuo Rugsėjo pirmosios. Jau dabar mintyse planuoju, ką veiksiu su naujais į priešmokyklinę grupę ateisiančiais ugdytiniais. Todėl norėčiau pasidalinti savo pastebėjimais.

Dažnai girdime, kad vaikams rūpi tik kompiuteriai ir kad jaunąją kartą sunku sudominti kita veikla ne tik namuose, bet ir darželyje. Bet štai vieną saulėtą dieną, įgyvendindami Garliavos lopšelio-darželio sveikatingumo projektą „Žalioji laboratorija“, su „Pelėdžiukų“ grupės vaikais nuvykome pas Ilgakiemio ūkininką G.Markauską. Tik mums įsukus į kiemą pasitiko ūkio šeimininkai. O vaikučiai nedrąsiai žvalgėsi po didžiulę kiemo erdvę. Ta mišku apjuosta žaluma visus trumpam tarsi užhipnotizavo, bet pamažu mažųjų akys užkliuvo už ūkio technikos, didžiulio šiltnamio, išpuoselėto tvenkinio, dviejų „kiemo sargų“, kiek toliau įrengtos tinklinio aikštelės.

Taip smalsiai besidairantiems vaikams ūkio šeimininkai pasakojo ir rodė, kaip iš mažos sėklytės užaugina kopūstų, kalafijorų, brokolių daigelius, vėliau juos pasitelkdami techniką pasodina paruoštoje dirvoje. Užteko vaikams tik parodyti, kurioje pusėje tie apšodinti laukai, ir jie nekantraudami nudūmė jų apžiūrėti. O kiek džiaugsmo buvo mažiesiems, kai netikėtai įsijungė laistymo aparatai. Vaikai juokavo, kad ir jie dabar turbūt paaugs. Priešmokyklinukai jau beveik mokiniai, daug žinantys ir mokantys. Matyt, todėl drąsiai pasisiūlė suskaičiuoti, kiek vagų yra kopūstų lauke. Rado beveik šimtą.

Beviešint mums ūkininko sodyboje stebėjau savo ugdytinius. Visi jautėsi puikiai, kas kūdroje maitindamas žuvis, kas pirmą kartą pamatęs buožgalvį, kas žaisdamas įvairiaspalviais akmenėliais ant tako ar su draugais išmėgindamas tinklinio aikštelę, ar nekantriai laukdamas savo eilės pasėdėti didžiuliame traktoriuje ir pasukti jo vairą. Matydama smalsumą degančias vaikučių akis ir vos spėdama atsakinėti į klausimus, supratau, kiek daug iš pirmo žvilgsnio paprastų dalykų domina mūsų mažuosius – ne vien kompiuteriai žadina jų smalsumą. Informacinės technologijos tikrai turi ateiti ir rasti vietą mažųjų gyvenime, tačiau mūsų, suaugusiųjų, pareiga padėti vaikams pasirinkti veiklą, paskirstyti laiką.

■ Ūkininko sodyboje viešėdami Garliavos lopšelio-darželio „Eglutė“ ugdytiniai tikrai nenuobodžiavo.

Atsisveikindami ūkio šeimininkai pakvietė apsilankyti rudenį, kai bus renkamas derlius, ir lauktuvių įdėjo kopūstų daigelių. Juos pasodinome savo lysvėje darželyje. Labai tikiuosi, kad buvę ugdytiniai, dabar jau pirmokėliai, užbėgs pasmalsauti, kaip auga jų taip kruopščiai sodintos ir prižiūrimos daržovės.

Įsitikinau, kad kiekviena proga ir visais metų laikais su vaikais turime eiti į gamtą – nebūtina apsiriboti vien darželio aplinka – ir ten tyrinėti, pažinti, atrasti ir suprasti daugelį mus supančių dalykų, o gal tiesiog pasigrožėti ar pailsėti. Tad siūlau kolegoms, planuojant priešmokyklinukų veiklas, apie tai pagalvoti.

Per septynis tiltus

Stepas EITMINAVIČIUS,

Utenos Adolfo Šapokos gimnazijos mokytojas ekspertas

Jei paklausčiau, kodėl mes nepasakojame vieni kitiems apie savo pamokas, dalis mokytojų pasipiktintų: taip nėra, dažnai pasikalbame. Tuomet konkrečiau: kodėl mažai su kolegomis neformaliai (savo noru), bet giliai kalbamės apie pamokas? Žinoma, žodžiai „dažnai“, „mažai“ yra gana reliatyvūs, bet jie mums padės padiskutuoti apie vieną svarbiausių pedagogikos problemų: kaip pasinaudojame kolegų patirtimi, kaip ieškome tokios informacijos, kaip suvokiame, kad nauji metodai ar tik atskiros pamokų detalės padeda efektyviau dirbti.

Pavasarij, mokslo metams einant į pabaigą, rašiau „Dialogui“, kaip sunku išlaikyti mokinių dėmesį, kaip sunku versti dirbti, nes dauguma nuvarge. Bet pavasaris man patinka tuo, kad galiu patikrinti save, ar dar galiu iki mokslo metų pabaigos rimtai atlikti savo pareigas. Man regis, sugebėjau.

Kas liko įsimintiniausia? Su trimis klasėmis vedžiau poezijos pamokas (sudvejintas) Vyžuonos parke – Utenoje yra toks parkas, jame septyni tiltai. Ant kiekvieno studavome ir mokiniai deklamuodavo eilėraščius. Viena kita užduotis – ir vėl naujas tiltas, kiti eilėraščiai. Buvo gražus žydėjimas (kokios gėlės gali būti eilėraščių įvaizdžiais, kaip gimsta eilėraščiai?...), mes buvome irgi gražūs.

Manau, kad pavyko šios pamokos. Bet... imu ir pakalbu viešai apie buvusius išpūdžius. Kaip reaguos kolegos? Prašys detalesnio plano, įtikinamesnių komentarų ar paprasčiausiai nusijuoks, kad žmogus giriasi? (O juk kuklumas – didelė vertybė.) Tai kaip suderinti pasakojimus apie savo pamokas (kaip ir kodėl vedžiau, kas ir kodėl pavyko, kas ir kodėl buvo ne taip, kokie kiti galimi variantai) su nenoru girtis ar susireikšminimu bei kitomis neigiamomis savybėmis?

Man regis, laimi tos mokyklos, kuriose nebijoma nuoširdžiai kalbėtis apie savo viršukalnes ir abejones bendraujant su mokiniais. Matyt, tik jas ir galėtume pavadinti geromis. Tik? Gal teigiu kategoriškai. Bet juk puikiai žinome, kad ne vienas mokytojas, atvirai, nuoširdžiai pasamprotavęs apie savo darbo stilių, būna įskaudintas lėkštų, pikty komentarų.

Ar vien dėl to mes bijome kalbėti, bijome rašyti apie savo pamokas? Gal ir todėl, kad mokykla, kurioje mokytojaujama, nėra palanki gražesniai bendravimui. Kai aš kalbu apie poezijos valandas Vyžuonos parke, turiu priminti, kad dirbu geroje Utenos Adolfo Šapokos gimnazijoje, kurioje yra daug stiprių mokinių, kurioje galima sudaryti labai kūrybišką aplinką. O kaip reaguoja tie, kurių svarbiausias rūpestis sudrausminti, kurie kenčia nuo chamizmo, nesimokymo? Jaučiasi nesmagiai. Galbūt ir netiki gražesniais pasakojimais: atseit žinome mes tas kalbas, dabartiniai mokiniai jau visai kitokie, su jais nelabai įmanoma kalbėti apie dvasinius dalykus...

Ar kolegos pasinaudotų mano septynių tiltų idėja, jei jų mokyklos kontingentas visiškai kitoks? Ir vėl naujas aspektas: ar su visais įmanoma, ar tai tik teoriniai gudravimai? Galbūt stipresnių mokyklų mokytojai kelia liūdesį dirbantiesiems silpnose? O juk visi – tiek stiprių, tiek silpnų mokyklų – pedagogai vienodai kelia savo kvalifikaciją. Lanko seminarus, viešai juos pagiria, už akių kritikuoja. Bet juk pradėti reikia nuo savo žmonių patirties. Taupant kitų laiką, argumentuotai pasakant tik esmę.

Vasarą eidavau per Vyžuonos parką ir man jau buvo smagiau: čia patyriau smagių akimirkų su mokiniais. Ir septyni tiltai man yra jau ne bevardžiai, o konkretesnių prisiminimų keliantys.

Argi gali būti taip, kad tik vienas kitas mokinyš jaus tą patį kaip aš? Manau, kad ne.

Argi gali būti taip, kad neatsiras kolegų iš kitų rajonų, kurie patikės pasakojimu ir surizikuos išeiti į mišką, į parką ir ten vesti įsimintines pamokas? Manau, kad ne.

O ar atsirastų norinčiųjų pasidalyti išpūdžiais? Nežinau.

Atverkime vaikui langą į gamtą

Pasibaigus vasaros atostogoms vaikų paklausus, ką įdomaus nuveikė, dažnas atsakys: „Žaidžiau kompu.“ Neretai girdime, kaip ketverių–penkerių metų vaikų tėvai su pasididžiavimu pasakoja, jog jų vaikas jau išmano, kaip elgtis su kompiuteriu... Aišku, kompiuteris padeda lavintis, bet dažniausiai tai geras būdas užsiėmusiems tėveliams nukreipti vaikų dėmesį, kad šie neįklyrėtų ir netrukdytų.

O juk visa ko pradžia ir pažinimo šaltinis yra gamta. Žmonija nuo pat savo gyvavimo pradžios mokėsi iš gamtos: kaip įžiebtį ugnį, kaip sugauti žuvį, pagaliau – kaip išgyventi.

Dirbu priešmokyklinėje grupėje. Pirmo susitikimo su vaikais metu matau, kaip viena mergaitė įdėmiai stebi gėlių paveikslėlius. Paklausu, kokias gėles pažįsta. Mergaitė vardija: rožė, tulpė... rūtelė. Maloniai nustebino mažoji pašnekovė paminėjusi jau mažai kam žinomą gėlę – rūtą. Šnekinu toliau: „O ar žinai, kaip atrodo ši gėlė?“ „Taip, man mamytė parodė.“ Kaip malonu girdėti – mamytė kalbasi su dukrele, aiškinasi nežinomus dalykus...

Ne kompiuterio ar televizoriaus ekrane reikėtų stebėti, kokia gėlė pražysta, kaip čiuolba paukšteliai ar šnara rudėniniai lapai, o iš tiesų pamatyti, užuosti, paliesti, išgirsti.

Apmaudu, kad vaikai painioja paprastus dalykus ir mano, jog ant kaštonų auga gilės, o ant klevų – kaštonai. Ne tik darželis ar mokykla turėtų atverti vaikams langą į gamtą, bet ir artimiausi žmonės – tėveliai, seneliai. Kiek-

vienas pedagogas prieš aiškindamas vaikams naują dalyką pirmiausia remiasi vaiko turimomis žiniomis. Džiugu, jei vaikas gali tokiomis žiniomis pasipuikuoti.

Stengiuosi, kad mano auklėtiniai nuolat bendrautų, jautų ryšį su gamta, joje veikty. Tai labai svarbi mokymo proceso dalis. Vaikų veiklai vadovauju ne žodžiais, o mokydama stebėti, analizuoti, lyginti.

Pati gyvenu užmiestyje, todėl visada randu stebėjimui reikalingos medžiagos: stiklainyje „atkeliauja“ varlių ikrėliai, iš jų vaikų akivaizdoje išauga buožgalviukai, kuriuos vėliau paleidžiame į upę. Arba senas paukštelio lizdelis: matydami iš arti vaikai gali pasakyti, iš ko jis susuktas. Kartu skanaujame rabarbarus, rūgštynes, sužinome, koks ropės skonis, gėrimės suneštų gėlių kolekcija.

Nesibodėkime vaikams kartoti, kad trypiamai žolytei, medeliui, užmintam vabalėliui skauda. Tai – ne sentimentalumas, tai švelnumas ir pagarba gamtai. Mokydama vaikus prisiliesti prie gamtos, iškelio žmogiškumą, gailėtį, rūpestingumą. O kai girdžiu savo auklėtinius sakant: „Auklėtoja, aš bėgu atnešti vandens – reikia pagirdyti šitą gėlytę. Matote – jos žiedelis vysta...“, „Oi, auklėtoja, mes pamiršome išnešti paukšteliams trupinėlių“, – džiaugiuosi, kad dirbu ne veltui.

Rūta ALABURDIENĖ,

Marijampolės Mokolų mokyklos-darželio priešmokyklinio ugdymo pedagogė

Medaus šaukštas deguto statinėje, arba kodėl blogėja mokinių ugdymo kokybė

Audrius JURGELEVIČIUS,

Lietuvos švietimo profesinės sąjungos pirmininkas

Neinvestavęs – nelauk rezultatų

Pastaraisiais metais Lietuvoje visuotinai kalbama, kad šalies švietimas serga, o šios kalbos gausiai iliustruojamos statistika, rodančia, kad ugdymo kokybė šalies švietimo įstaigose nuolat blogėja. Nuolat virkaujama, kad pagal ikimokyklinio amžiaus vaikų įtraukimą į institucinį ugdymą Lietuva gerokai atsilieka nuo europinio vidurkio. Tą patį galima pasakyti ir apie neformalųjį suaugusiųjų ugdymą. Jau vieną reformą patyrusios aukštosios mokyklos laukia naujo sukrėtimo – dalies universitetų sujungimo ar net uždarymo. Tuo tarpu mūsų mokyklų absolventai vis labiau renkasi studijas užsienyje. Švietimo ligų sąrašą galima būtų dar tęsti, tačiau naujųjų mokslo metų išvakarėse labiau domintų, kas ketinama daryti keičiant situaciją į gerąją pusę. Deja, apie tai Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) galvos, kiti aukštieji politikai kalba mažai ir šiuo metu visas jėgas skiria murdytis abejotino teisėtumo skandaluose, susijusiuose su tautinių mažumų švietimu, ir dėl visų bėdų kaltinti savo pirmtakus.

Rizikuodamas užsitraukti gausų kritikos liutį, drįstu tvirtinti, kad pagrindinė švietimo negalavimų priežastis ir kartu pasekmė – pastaraisiais metais katastrofiškai sumažėjusios valstybės investicijos į pedagogus. Kalbu ne tiek apie finansines investicijas, kiek apie pagarbą švietimo sistemoje dirbantiems, pasitikėjimą jais. Perfrazuotas posakis „medaus šaukštas deguto statinėje“ puikiai tinka apibūdinti situaciją, kiek valstybė rūpinasi pedagogais, o juk jie yra svarbiausi valstybinės švietimo politikos vykdytojai. Minėdami menką rūpinimąsi jų darbo sąlygomis, užmokesčiu, galimybėmis tobulėti, saugumu darbe ir pan., visi privalome prisiminti elementarią tiesą – neinvestuojant į darbuotojus, naivu tikėtis gerų jų darbo rezultatų.

Be abejo, optimistas deguto statinėje privalo rasti ir medaus, t. y. ir gerų dalykų. Matau net du gėrio sklidinus šaukštus. Pirmasis – tai siekis į pedagogines studijas atrinkti tik motyvuotus abiturientus. Būtent tai yra vienas iš svarbiausių žingsnių keičiant pedagogų rengimo siste-

mą, nes jokia sistema nebus efektyvi, jei ji ruoš nemotyvuotus specialistus. Antrasis pliusas – keliama aukšti kvalifikaciniai reikalavimai mokytojams. Tik aukštos kvalifikacijos specialistai gali siekti aukštos kokybės darbo rezultatų. Deja, daugiau pozityvo rasti sunku, nes likęs statinės turinys – tamsus ir klampus degutas.

„Degutuotos“ problemos

Pradėsiu nuo ikimokyklinio ugdymo įstaigose dirbančių pedagogų, kurių situacijos ŠMM vadovybė nenori (ar nesugeba) bent kiek pagerinti. O reikia tikrai visai nedaug – palankaus politinio sprendimo įvesti 8 valandų ikimokyklinio ugdymo krepšelį. Ir neteisybė, kad dėl tokio sprendimo savivaldybės neteks šimtų milijonų litų. Tie pinigai liks savivaldybių biudžetuose kaip tikslinė dotacija. Ir tada neberekės darželiuose dirbantiems dažnai prasilenkiant su įstatymais beatodairiškai taupyti pažeidinėjant higienos normas. Auklėtojoms už savo lėšas neberekės pirkti ugdymo priemonių, atsiras platesnės galimybės darbuotojams kelti savo kvalifikaciją. Tada bus galima peržiūrėti ir auklėtojų etato struktūrą, numatant bent 6 nekontaktines darbo valandas. Taip pat laikas būtų padidinti tikrai menką jų atlyginimą, kuris santykinai dar sumažėjo padidinus minimalią algą iki 1000 Lt ir puoselėjant planus pakelti mažiausiai uždirbančiųjų neapmokėtinamų pajamų dydį.

Kylant ugdymo pakopomis aukščiau, atsiduriame bendrojo ugdymo sistemoje, kurioje „degutuotų“ problemų dar daugiau. Pirmiausia būtina įvardyti sisteminių visų problemų priežastį – ŠMM nenorą prisiimti atsakomybę už savo priimtų sprendimų pasekmes. O juk svarbiausi sprendimai dėl mokytojų darbo sąlygų priimami centralizuotai! Mažėjant mokinių skaičiui ir vis didėjant visuomenės reikalavimams mokytojo darbui, net nesileidžiam į kalbas apie mokinių skaičiaus mažinimą klasėse. Dar daugiau – visokios išimtys ir manipuliacijos leidžia klasėse turėti net daugiau mokinių nei tai numato teisės aktai. Susidaro paradoksali situacija – iš mokytojų reikalaujama individualizuoti ir diferencijuoti mokymą, o mokinių skaičius klasėje vis didėja. Ministerijos valdininkai tokią situaciją teisingai statistiniu melu, neva Lietuvoje vienam mokytojui tenka kone mažiausiai mokinių Europoje.

Džiunglių įstatymai skirstant krūvius

Kita milžiniška problema – mažėjantis mokinių skaičius ir vis didėjantis mokytojų perteklius. Šio reiškinio pasekmė – metai iš metų mažėjantys mokytojų atlyginimai, nes vis mažėja pamokų krūviai. Mažėjant pamokų ir nesant jokio teisinio reguliavimo, prieš kiekvieną rugsėjį stiprėja mokytojų netikrumas dėl ateities. Mokyklose vis labiau įsigali „džiunglių įstatymai“ skirstant pamokų krūvius, kai „džiunglių valdovo“ vaidmenį vaidina mokyklos vadovas. O juk džiunglėse žūsta silpnieji! Deja, ir išlikusieji negali per daug džiūgauti, nes kitais metais jų lauks nauja kova dėl išlikimo.

Tokioje situacijoje joks sveiko proto ir bent trupinėli padarumo turintis žmogus negali iš mokytojų reikalauti visiško atsidavimo darbui ir labai geros ugdymo kokybės. Profesinės sąjungos siūlymai nustatyti minimalią pedagoginę normą arba grįžti prie etatinio mokytojų darbo apmokėjimo projekto lieka neišgirsti.

Kitas kelias spręsti šią problemą – plėtoti neformalųjį suaugusiųjų mokymą (šioje srityje Lietuva yra tarp beviltiškų autsailerių). Juk bendrojo ugdymo mokyklose mokytojai daugeliu atvejų yra pasiruošę savo žinias perteikti ne tik paaugliams, bet ir suaugusiems. Tačiau paruoštas naujo Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymo projektas užstrigo tarp Seimo ir ministerijos. Iš dalies mokytojų pertekliaus problemą galėtų sumažinti pankstintas jų pensinis amžius. Šiam pasiūlymui paremti

mokytojai turi labai svarių argumentų. Ko gero, nė vienos profesijos atstovams netenka taip artimai bendrauti su vaikais bei paaugliais, kurie šalia savęs nenori matyti beviltiškai susenusių pedagogų. Mokytojų lūkesčius papildomai skatina ir nesibaigiantys politikų pažadai anksčiau išleisti juos į pensiją. Deja, netoli tas laikas, kai mokyklose daugiau nei trečdalis pedagogų perkops per penkiasdešimties metų ribą.

Belieka skambūs pavadinimai

Visuose švietimo lygmenyse dirbančius mokytojus į daugiau nei dviprasmišką padėtį stato visų lygių valdininkų nenoras tartis ar bent minimaliai atsižvelgti į jų nuomonę. Carinėje Rusijoje gimęs posakis „Ja načalnik – ty durak, ty načalnik – ja durak“ XXI a. Lietuvos švietime įgijo antrą kvėpavimą. Patyrusių ir kvalifikuotų mokytojų nuomonė nublanksta prieš kojų švietime apšilti nespėjusių, bet kiek aukštesnę kėdę užsėdusių veikėjų „išminčių“. Čia, manau, slypi didžioji žemo mokytojų profesijos prestižo paslaptis. Mokiniais apie pilietiškumą, pareigą reikšti savo nuomonę kalbantys mokytojai realiai yra beteisiai, neturintys galimybės išreikšti savo nuomonės amatininkai. Tai klasikinis veidmainiavimo (pirmiausia sau!) pavyzdys.

Dar vienas aspektas, kurio negalima nepaminėti – neatsakinga mokyklų tinklo pertvarka. Neatsakinga šią pertvarką vadinti leidžia skandalingi faktai, kad pagrindinėse mokyklose arba progimnazijose labai aštriai susiduriama su mokinių drausmės problemomis, nes vienoje vietoje sukoncentruota kritinė masė problematiškiausio amžiaus paauglių. Mokytojams skiriant neproporcingai daug laiko užtikrinti drausmę pamokose, dažniausiai nukenčia ugdymo kokybė. Tuo labiau kad stokojama ir efektyvių, nesikertančių su teisės aktais drausmės palaikymo instrumentų. Ugdymo kokybė krenta ir gimnazijose, kurios ne vienu atveju kompromituoja iš antikos mus pasiekusį ir aukštą ugdymo kokybę turėjusį liudyti pavadinimą. Dabar ir patys talentingiausi pedagogai dažnai būna bejėgiai tinkamai išugdyti be jokios atrankos į gimnazijas primamus moksleivius, kurių ne kiekvienas yra motyvuotas siekti mokslo aukštumų.

Pirma duokite – tada reikalaukite

Atskirai kalbėti reikia ir apie tai, kokios sąlygos sudaromos pedagogams kelti kvalifikaciją, t. y. vykdyti pareigą, kuri numatyta Švietimo įstatyme.

Galime drąsiai tvirtinti, kad kvalifikacijos kėlimo sąlygos kasmet blogėja. Lėšų kvalifikacijai kelti skiriama mažai, o ne vienu atveju jų apskritai nėra numatoma. Į kvalifikacijos kėlimo renginius mokytojai dažnai turi vykti nemokamų atostogų sąskaita arba renginiai vyksta po pamokų ir mokytojai priversti, pažeidinėdami Darbo kodeksą, dirbti nemokamus viršvalandžius.

Nieko gero nežada ir naujoji Pedagogų kvalifikacijos kėlimo koncepcija. Jei ji bus įgyvendinta taip, kaip planavo ją sukūrę valdininkai, kvalifikacijos kėlimas taps formaliu, brangiai kainuojančiu, mokytojus „ant trumpo“ pavadėlio padedančiu laikyti įrankiu.

Aplinkybių, kurios objektyviai neleidžia mokytojams pasiekti optimalių ugdymo rezultatų, sąrašą galima būtų tęsti ir toliau.

Taigi artėjant Rusėjo 1-ajai mokytojai privalo garsiai ir aiškiai pasakyti: nereikalaukite iš mokytojų gerų rezultatų, nesukūrę jiems gerų ir saugių darbo sąlygų. Kartu vertėtų dabartiniam Švietimo ir mokslo ministerijos šeiminkui D.Pavalkiui patarti: ne ieškokite būdų įrodyti mokytojų nekompetenciją, siūlydami tikrinti jų raštingumą ar užsienio kalbų žinias, o imkitės radikalių priemonių gerinant pedagogų darbo sąlygas bei užtikrinant jų saugumą.

Katamaranais Uralo upėmis

Plaukdami upėmis Koiva ir Čiusovaja pamatėme Uralo kalnų didybę, Rusijos gamtos grožį. Kelionės metu kopėme į Uralo kalnus, lindome į urvus, susipažinom su speleologų darbu, stebėjome stalagmitus ir stalaktitus, požemines erdves. Žygio metu matėme apgriuvusių Gulago lagerių liekanas, aplankėme upės Čiusovaja krantuose paliktas represijos aukų kapines...

Rusijos jaunimo savanorių organizacija „Memorial“

Visi dalyviai, – o mūsų iš viso buvo 39: žmonės iš įvairių Rusijos regionų ir mes šeši iš Kauno krašto, – likome giliai paveikti Rusijos jaunimo savanorių organizacijos „Memorial“ veiklos. Šios organizacijos nariai saugo istorinius faktus, renka duomenis apie represijų aukų skaičių, tautybę, saugo rastus dokumentus, bylas. Lagerių teritorijose atlieka kasinėjimo darbus, radinius deda ant stulpų, likusių sienų, įrengia muziejus po atviru dangumi. Tarptautinių ekspedicijų metu susitikinėja su dar gyvais liudininkais, renka nuotraukas, užrašinėja jų prisiminimus. Jų išsaugota medžiaga parodo gulago lageriuose „gyvenusius“ žmonių išnaudojimą, paniekinimą, naikinimą. Organizacijos tikslas – parodyti pasaulio tautoms buvusios Tarybų Sąjungos politiką, baisiuosius komunizmo „darbus“, idant visi žmonės siektų, kad šie baisumai nepasikartotų.

Pabuvojom praeityje

Į šias ekspedicijas, savanorių veiklą kiekvienais metais ištraukia vis platesnis ratas jaunuolių, prisideda ir jaunimas iš Europos Sąjungos šalių. Žuvusiesiems buvusių lagerių vietose stato kryžių ir paka-

■ Vilkijos gimnazijos atstovai prie savo vėliavos Permės krašte

bina lentelę su surinkta medžiaga apie to lagerio kankinius. Mūsų grupė plaukė upe Čiusovaja, savo maršrute užtikome ir aplankėme kelias tokias vietas.

Mes, Vilkijos gimnazijos skautai, plačiau susipažinom su lageriu „Stvor“. Čia kalėjo 2,5 tūkstančio nuteistųjų, tarp jų ir šeimos iš Lietuvos. Keletas rastų daiktų, surūdijusios sunkvežimių kabinos, spygliuotos vielos ritiniai, sugriuvusių barakų vietos, raudonų plytų dirbtuvių sienos, morgas, karceris... Už pusantro kilometro – taip rodė savanorių nupiešta rodyklė – šiame gulage nukankintų žmonių kapinės... Kylant į kalną, per miško brūzgynus radome šią vietą. Daug įsmeigtų surūdijusių lentelių, o ant jų tik dvi raidės ir dviženklis skaičius. Miškas

tarp lentelių lyg išsienautas, kai kur matyti kauburėliai, kai kur įdubimai. Sustojom, ilgokai pastovėjom tylėdami. Kažkas gniaužė širdį ir tik malda leido lengviau atsidusti. Pabuvojom praeityje...

Nuotykių netrūko...

Kiekvieną vakarą įsikurdavome vis kitoje vietoje. Pasigamindavome vakarienę, aptardavome kelionės išpūdžius, padainuodavome, o anksti ryte vėl plaukdavome upe.

Kelionėje netrūko nuotykių: pasiklydo Permės skautė – buvo surengtos paieškos, mūsų instruktorius – chirurgas Dimitrijus operavo taigoje susižeidusį Chakasijos skautų vadovą, prakiuro katamarano pa-

danga, užklupo netikėta liūtis, rusų skautai surengė vandens mūšį... Visi vienodai pavargę, laimingi, susibičiuliavę įveikėme penkių parų žygį Uralo kalnų upėmis.

Permės geležinkelio stotis: Rusijos skautai atsisveikina su savo broliais iš Lietuvos, rieda ašaros. Traukinys pajuda, kai kurie dar bando parungtyniauti su traukiniu, bet atstumas tarp mūsų didėja. Visi paskendome savo mintyse. Po nepilnos paros mus sutinka jau Maskvos skautai. Įdomi jų veikla, žygiai ir šiltas broliškas svečių priėmimas. Ateinančią vasarą juos pasikvietėme į savo „Vilkijos ažuolų“ skautų tunto 20-ies metų jubiliejų.

Irena VALATKEVIČIENĖ,
Kauno r. Vilkijos gimnazijos mokytoja

➤ MOKYKLOSE

Sveikatina ir suartina

„Sveikas žmogus – sveika šeima, sveika valstybė“ – taip vadinasi bendras Lomių pagrindinės mokyklos ir kaimo bendruomenės sveikatingumo projektas, pradėtas įgyvendinti ankstyvą pavasarį. Jau daug nuveikta, daug padaryta, – praneša „Dialogui“ Tauragės r. Lomių pagrindinės mokyklos mokytoja **Elena Bazinienė**. Baigiantis vasarai, rugpjūčio 23-iosios pavakarę, į mokyklos stadioną sukviesti rinkosi kaimo bendruomenės žmonės – jaunimas, mokiniai, studentai, garbesnio amžiaus gyventojai – visi, kas neabejingi sportui, bendrai veiklai. Organizatoriai džiaugėsi suregistravę net 105 sporto šventės dalyvius. Diena buvo ypatinga, tad renginys pradėtas rikiuote, kurioje buvo paminėtos Baltijos kelio 24-osios metinės. Taip pat paminėta ir lomiškiams svarbi kaimo bendruomenės devynerių metų gyvavimo sukaktis.

Tą dieną surengtas krepšinio bei baudų mėtymo turnyrai, smagiai pabendrauta. Kaimo bendruomenės nariai sveikatingumo renginį parėmė soduose išaugintomis gėrybėmis, gaiviaisiais gėrimais ir nuotaikingais transparentais.

■ Entuziastingi Lomių pagrindinės mokyklos ir kaimo bendruomenės krepšinio turnyro sirgaliai

Skautiška stovykla – gyvenimo mokykla

Rugpjūčio pradžioje į Kauno r. Ringaudų pradinę mokyklą susirinko būrys mokinių. Jų laukė penkių dienų savotiška gyvenimo mokykla – vasaros stovykla „Jūrų skautai – neskautams“. Jai vadovavo mokytoja R.Nominaitienė. Visos stovyklos metu drauge su mokinių grupe stovyklavo vyresnioji skautų vadovė G.Adomaitytė, skautės Karolina, Kotryna, Laura, Viktorija ir skautas Karolis. Jie supažindino mokinius su jūrų skautų veikla ir mokė realių gyvenimo įgūdžių. „Skautiška stovykla – tai miškas, nauji draugai, savarankiškumo pamokos, skautiški kelio ženklai, skautų skanduo-tės, penki skirtingi mazgai, gamtos pažinimas, žygiai, žygio dainos, žaidimai,

■ Ringaudų pradinėje mokykloje organizuota penkių dienų stovykla „Jūrų skautai – neskautams“.

nauji įgūdžiai, irklavimo pradžiamokslis. Stovyklautojai mokėsi būti komandos dalimi, bandė prisijaukinti ir saugoti gamtą, išmoko taisyklingų laužo krovimo būdų. Tai – Gyvenimo mokykla“, – rašo „Dialogui“ stovyklos vadovė mokytoja **Renata Nominaitienė** ir mokyklos direktorė **Al-dona Čibirienė**.

Dieveniškės: ypatingas kraštas

Dana DOVYDAITYTĖ

Dieveniškių krašte – be galo savitame ir istorine praeitimi, ir etnografinėmis tradicijomis, ir gamtos bei kultūros paveldu – su kolegomis žurnalistais lankiausi liepos mėnesį, per patį atostogų įkarštį. Taigi norą kuo daugiau sužinoti apie vietos mokyklas, mokytojus, jų rūpesčius ir džiaugsmus teko atidėti ateičiai. Užtat svetingų šeimininkų, Dieveniškių istorinio regioninio parko darbuotojų, dėka išvydome tai, ką tikrai norėtūsi parekomenduoti pamatyti šalies pedagogams, – kad nauja informacija praturtintų pamokas.

Dūzgė audėjų staklės...

Pačiame Dieveniškių miestelyje (Šalčininkų r.) veikia trys mokyklos: dvi bendrojo ugdymo (lietuvių ir lenkų kalbomis) bei viena – technologijų ir verslo. Pastarosios mokyklos bendrabutyje įkurta Dieveniškių krašto namų apyvokos reikmenų ir tradicinių amatų muziejinė ekspozicija. Ekspozitai, kruopščiai surinkti iš vietos gyventojų, iškalbingiau už bet kokias teorines žinias atskleidžia, kaip gyveno šių smėlingų žemių žmonės praeityje.

Šiame krašte visada klestėjo audimas – viena gražiausių liaudies meno šakų. Margi drobių ornamentai, sudėtos jų spalvos, išaustų gaminių puošiantys originalūs nėriniai ir siuvinėjimai atskleidavo kiekvienos moters kūrybinius gabumus ir grožio suvokimą. Atskirų kaimų sodybose ir dabar gyvena viena kita žilagalvė audėjė, tik, deja, nėra jau kam perimti jos amato paslapčių – prie savadarbių medinių staklių jaunimas dabar nebesėdi.

O štai anksčiau mergaitės nuo pat vaikystės pratindavosi prie dūžgančių staklių. Iš pradžių, mamų pamokytos, ausdavo juosteles, vėliau, jau kiek įgudusios, imdavosi rankšluosčių, o dar vėliau, kai jau pirštai vikriai įvaldydavo šaudyklėlę, pereidavo prie audinių drabužiams ar lovatiesių audimo... Didėjo į būsimas kraitines skrynias dedamų baltų drobių, pilko milo ar languotų medžiagų rietimėlių – jų turėjo pakakti visokiai paskirčiai... Gausus kraitis, puikūs audiniai – anų laikų merginos „kokybės ženklas“, tad kai kurių senųjų dieveniškėčių sodybose išsaugotose margose kraičių skryniuose dar tebėra išlikusių tikrų senojo amato šedevrų.

„Daugiausia buvo audžiama lovatiesių, – pasakojo, aprodyma muziejaus ekspoziciją, Dieveniškių istorinio regioninio parko kultūrologė Irutė Eidukienė. – Ir paprastų languotų, vadintų paklotėmis, ir įmantriausiais raštais išvinčiuotų rinktinių, pramintų „atbirankomis“. Jų audimo technika itin sudėtinga, ne veltui jas ant lovų tiesdavo tik išskirtiniais atvejais: per šventes, kunigui kalėdojant ar itin brangaus svečio belaukiant.“

Niekad nebuvo šis smėlėtas Dzūkijos kraštas turtingas, tad ir audėjos daugiausia lininių, pakulinių audinių audė. Na, kartais dar medvilninių ir vilninių, o jau apie sintetinius verpalus niekas nebuvo nė girdėjęs iki XX a. antrosios pusės... Užtat kokie natūralūs, sveiki ir, kaip dabar pasakytume, ekologiški buvo šie gaminiai: drobės, išbalintos ankstyvo ryto rasoje; medžiagos, nudažytos dažais, pasigamintais iš medžių žievės, uogų, augalų lapų ir žiedėlių, netgi baltų rūdžių... Kabo šie audinių pavyzdžiai viename iš muziejuko kambarių, traukdami visų lankytojų žvilgsnius. Tiesa, ekspozicijai vietos mažoka, bet netrukus ji persikels į Poškonių kaime baigiamą remontuoti Lankytojų centrą, tada visu gražumu atsiskleis mezginiuotų staltiesių, puošnių skarų, margiausių juostų juostelių grožis...

Senoviniai ūkio padargai

Kitose muziejuko salėse surinkta nemažai senovinių namų apyvokos daiktų, anuometinių gamybos įrankių, žemės ūkio padargų... Didžioji jų dalis susijusi su tokiais šiame krašte plėtotomis žemdirbystės šakomis, kaip linininkystė (stovi linų mintuvai, linams šukuoti skirtos šukos ir šepečiai iš šerių), grikių auginimas (eksponuojamos piestos kruopoms grūsti ir jau itin retai kur galimos išvysti medinės garnos), gyvulininkystė (matome specialius medinius indus sviestui mušti, įtaisus sūriams spausti ir t. t.). Netgi agregatas naminukei vartyti iš kažkur atgabentas ir originalus duonkubilis, muziejukui kažkieno padovanotas... Kai kurių eksponatų paskirties netgi mes, vyresnio amžiaus žmonės, neatspėjome. Pavyzdžiui, tikrai jau niekam iki šiol nematyta buvo į žemę įsmeigiama vienoje taburetė gyvulius ganančiam piemeniui atsistoti. Nesuprato-

me, kokia buvo medinės lentelės su užrašu „Stanislaw Gaidzis. Grybiszki – Dziewieniszki“ paskirtis. Istorinio regioninio parko kultūrologė I. Eidukienė paaiškino: anksčiau be tokių „maršrutinių nuorodų“, tvirtinamų prie arkliais traukiamų vežimų, nebūdavo leidžiama išvykti toliau nuo namų.

Visi čia surinkti ekspozitai dvelkte dvelkia archajiškumu. Mokytojams tikrai vertėtų atvykti čionai su mokiniais. Juolab kad muziejuke eksponuojama daugybė nuotraukų, atskleidžiančių ir kitus lankytojus šio įdomaus krašto objektus. Mano žvilgsnį itin patraukė nepaprastai įspūdingi gamtos vaizdai – unikalūs gamtos kampeliai tiesiog prašyte prašėsi aplankomi. Kaip gerai, kad kai kurie iš jų buvo įtraukti į tądien aprodomų objektų sąrašą!

Bėčionių piliakalnis ir Gaujos pakrantės

Parko darbuotojai parodė, ką tikrai rekomenduotų pamatyti žmonėms, atvykusiems į jų kraštą (jis prie pat Baltarusijos sienos, apsuptas šios šalies iš trijų pusių). Visų pirma – Bėčionių piliakalnį. Jis visiškai pritaikytas keliautojams: visur įtaisyti patogūs laiptai, nutiesti lentiniai takai ir tiltukai, sutvarkytas privažiavimas, įrengtos pavėsinės. Piliakalnio viršuje esantys informaciniai stendai byloja, jog čia žmonės gyveno jau II–I a. prieš mūsų erą. Tai vienintelis žinomas ir ištirtas šio krašto piliakalnis.

Na, o norintieji pasigrožėti gamta galėtų pakeliauti Gaujos upelio pakrantėse įrengtu pažintiniu taku. Juo vingiuojant galima pamatyti daug augalijos ir gyvūnijos pasaulio atstovų, grožėtis besikeičiančia aplinka. Čia esama visko – ir žemapelkės, ir kadagynų, ir pievų, čia gyvena nemažai retų paukščių, roplių, vabzdžių rūšių. Ne veltui Gaujos upės mokomasis takas įeina į geriausių Lietuvos pažintinių takų penketuką. Jame yra net 15 mokomųjų stotelių su išdėstyta reikalinga informacija.

O apskritai po regioninį parką driekiasi du pėsčiųjų, du dviračių ir du automobilių maršrutai. Jų ilgis skirtingas, tad kiekvienas gali pasirinkti pagal savo galimybes.

Gatviniai kaimai ir senieji gyventojai

O dar šiame krašte galima pamatyti paminklinius gatvinius kaimus. Jų namai vienu galu atsigręžę į gatvę ir po tuo pačiu stogu priglaudę ir žmones, ir gyvulėlius. Tai – neatmenamais laikais Lietuvoje vykusios Valakų reformos palikimas. Kol dar gyvi senieji tų kaimų gyventojai, nuvy-

■ Rėžinis, arba gatvinis, Rimašių kaimas. Gatvinis kaimas – gyvenvietės tipas, turintis vieną pagrindinę tiesią arba kiek lenktą gatvę, palei kurią iš vienos arba abiejų pusių statmenai ar įžambiai jai išdėstytos sodybos.

■ Dieveniškių krašto namų apyvokos reikmenų ir tradicinių amatų muziejinė ekspozicija

kite aplankyti jų, pabendrauti, pasiklausti vietinės dzūkiskos šnekos... Daug įdomaus išgirsite: praeities gyvenimo įvykiai, papasakoti juos regėjusiųjų akimis, visuomet bus patys tikriausi. Juk jie – pasakotojų išjausti ir iškentėti.

Ypač įdomūs šio krašto pilkapiai, tai yra senųjų palaidojimų vietos. Aukšti kauburiai – sampilai, daug kur dar apdėti akmenimis, apjuosti aplink iškastais grioviais, – iškalbingiausi praeities reliktai. X–XII amžių kapvietės, mūsų protėvių propaguotos laidojimo tradicijos, apeiginiai papročiai – visa tai išvydęs ir sužinojęs pajunti, kaip priartėję prie giluminių savosios tautos šaknų. Atvažiuokite čionai su mokinukais rudenį, prieš Vėlines. Parko darbuotojai jus palydės prie senųjų pilkapynų. Uždegsite žvakutes, kurių plevenančios liepsnelės sušildys čia besiilsinčiųjų sielas.

Tikras šio krašto metraštis

Kai ką vis dėlto apie šio krašto mokyklas ir mokytojus pavyko sužinoti, nors ir netiesiogiai bendraujant. Į rankas pateko labai vertinga pažintiniu požiūriu buvusios pedagogės Birutės Dombraitės-Usonienės knyga „Dieveniškių krašto mokyklose“. Autorė pateikė savo atsiminimus iš darbo šiame krašte 1946–1955 metų laikotarpiu. Knygą, skirtą Lietuvii švietimo draugijos „Rytas“ šimto metų sukakčiai, išleido „Vorutos“ fondas.

„Ryto“ draugija, šiemet mininti garbingą šimtmečio jubiliejų, buvo įkurta 1913-ųjų sausio 31 d. Vilniuje ir gyvavo iki 1938-ųjų. Tarp jos steigėjų buvo tokie garbingi visuomenės veikėjai kaip J. Basanavičius, A. Smetona, L. Gira, dvasininkai V. Mironas, A. Petrulis, K. Maliukevičius, J. Steponavičius (beje, draugija 2004-aisiais atkurta).

Autorės kūrinys – tai žvilgsnis į itin sudėtingą mūsų švietimo sistemai pokario metų laikotarpį, ir dar tokiame krašte, kuris ėjo iš rankų į rankas. B. Dombraitė-Usonienė, be kita ko, plačiai aprašė to meto darbą mokykloje, pedagogų savijautą dirbiantis okupacinio sovietinio režimo sąlygomis. Knygą tikrai visiems rekomenduočiau, ji – tikras mūsų gyvenimo metraštis.

Vaivos rykštės spalvų versmėse

Bronislava BUCHIENĖ

Kiekvienas Žemėje gyvenantis žmogus, manau, bent kartą matė vaivorykštę. Vaiskios septynios jos spalvos – raudona, oranžinė, geltona, žalia, žydra, mėlyna ir violetinė – magiškai žavi. Jokiam tapytojui tiek neužtektų, tačiau dailininkai turi galimybę panaudoti ir daugybę kitokių spalvų bei atspalvių.

Švelnių ir vaškių Vaivos rykštės spalvų versmės, sodriai praturtintos ir kitomis šio pasaulio spalvomis bei giedra nuotaika, šiomis dienomis puošia Tytuvėnų miesto bibliotekos sienas. Truputį savo kūrybos visuomenei parodyti pagaliau prisiruošę dailininkė, Tytuvėnų gimnazijos dailės mokytoja metodininkė Danguolė Žukauskienė. Čia ji, prikalbinta bibliotekininkės Zitės Deikutės, eksponuoja 15 guašų bei akvarelių tapytų peizažų ir natūrmortų. Juose kasdieniški ir ne visai Tytuvėnų bei tolimų miestų, įvairių gamtos kampelių vaizdai, didelė puokštė vasaros gėlių. Visi kūrybiniai darbai gražūs, ramūs, subtilūs ir malonūs akiai, netgi jeigu tai audringa banguojanti jūra...

Danguolė – Kelmės vaikas. Vidurinę mokyklą baigė puikiai. Daugelis kelių buvo atviri, tačiau užsispyrę tapti dailininke. Iš pirmo bandymo patekti į Dailės institutą nepavyko, bet rankų nenuleido. Įstojo į Vilniaus vakarinę Dailės mokyklą (priėmė iš karto į trečią klasę), dirbo Vilniaus susivienijime „Dovana“. Ruošėsi, mokėsi ir... trečias kartas nemelavo.

1984 metais institutą baigė, įgijo dekoratyvinės dailės dailininkės kvalifikaciją. Nors turėjo vardinį paskyrimą į Šiaulius „Nuklono“ gamyklą, paskutiniu momentu, sugundyta Rokiškio kultūros rūmų vedėjo, sutiko keliauti į Rokiškį. Ten dirbo meno dirbtuvių vyresniąja dailininke. Tuo laiku keitėsi Danguolės statusas – iš vienišos,

■ Tytuvėnų miesto bibliotekos sienas papuošė Tytuvėnų gimnazijos dailės mokytojos metodininkės Danguolės Žukauskienės darbų paroda.

kaip dabar kartais sakoma, tapo įsipareigojusia, ir kelias parvedė į Tytuvėnus, kur gyveno širdies išrinktasis. Jei ne šeima, Danguolė būtų likusi Rokiškyje, kur tada Rokiškio liaudies teatras labai prašė pasilikti. Tuo metu Danguolė dalyvavo K. Inčiūros „Gulbės giesmės“ pastatyme, kurį režisavo Jonas Krenka. Scenografiją vaidinimui ji kūrė naktimis, po savo tikrojo darbo. Spektaklis buvo grandiozinis, premjera – puiki. Kaip Danguolė pasakoja, tas darbas paliko didelį įspūdį. Tačiau sparnai nešė arčiau tėviškės...

Kai Tytuvėnų vidurinės mokyklos direktoriaus skambutis pakvietė į mokyklą, kruopšti ir užsispyrusi moteris nusprendė sulaužyti pažadą „na, jau į mokyklą“.

lą tai niekada!“ ir išbandyti save naujoje veikloje. Tada mokykloje buvo įkurtas „Gėrio ir grožio licėjus“, jame mokėsi tie, kas troško prisiliesti prie meno. Danguolė baiminosi, kad negalės suprasti, kada mokinys piešia gerai, o kada – ne. Bet ne toks, kaip lietuviai sako, velnias baisus, kaip jį paišo.

Viskas sekėsi, mokiniai buvo ir yra drąsūs, nebijantys eksperimentuoti. Ir mokyklos Danguolė jau nebenorėtų palikti. Ji didžiuojasi gausybe mokinių ne tik Tytuvėnų gimnazijos klasėse, bet ir Meno skyriuje, mini daug pavardžių. Širdį glosto artimos sielos šių metų abiturientės Deimantės Vasiliauskaitės pasiekimai, maloniai nuteikia patogus darbas prie naujo molberto, kurį sumeistravo mokinys Jus-

tinus Bagūnas: mokytoja džiaugiasi, kad dirbiny puikus, net pavargusias kojas turi kur pasidėti. Daug mokinių darbų pažymėti aukščiausiomis vietomis ne tik rajone, bet ir įvairiuose respublikiniuose konkursuose. Ir tai dar ne pabaiga...

Mokytoja Danguolė didele dalimi prisideda prie įvairių gimnazijos renginių sėkmės. Proginės popietės ir rytmečiai, įvairūs minėjimai bei šventės vyksta dailiai menininkės išpuoštoje scenoje. Ji kas kart randa būdų atskleisti dienos aktualumą, neįkyriai pademonstruoti šventės simboliką, panaudoti įvairius aplinkos gražinimo būdus bei plačią spalvų gamą. D. Žukauskienė puikiai valdo gausybę technikų – akvarelę, guašas, aliejiniai dažai, kreidelės, grafika, popieriaus lankstiniai, karpiniai, papjė mažė ir kt., todėl ir pildyti švenčių organizatorių norus pavyksta puikiai.

Ne kiekvienam lemta mirkyti teptuką vaivorykštės spalvose, ne kiekvienai moteriai pavyksta nugvelbti laiko savo pomėgiams, kūrybiniam planams įgyvendinti... Tad turėtume džiaugtis žmogumi, kuris savo gebėjimus panaudoja ne tik savačiai išreikšti, bet ir perduoda žinias, patyrimą bei paslaptis savo mokiniams. Galbūt ateityje ir jie palies vaivorykštę...

Prekių paaukojo už daugiau nei 37 tūkst. Lt

Per tris dienas (rugpjūčio 23–25 d.) 21-ame mieste vykusioje socialinėje akcijoje „Būk pirmūnas“ mokyklinės prekes vaikams iš sunkiai besiverčiančių daugiavaikių šeimų aukėjo per 5 tūkst. žmonių už daugiau nei 37 tūkst. litų. Būsimiems moksleiviams daugiausia buvo paaukota sąsiuvinų, rašiklių, flomasterių, plastilino bei kitų būtinų mokyklinių prekių. Vaikus surinktos mokyklinės prekės pasieks dar iki naujų mokslo metų pradžios.

Akcijos organizatorius A. Visockis mano, kad galima pasidžiaugti akcijos rezultatais. Pasak jo, aukoja tiek vyresni, tiek vidutinio amžiaus žmonės. Dažniausiai aukojamos iki 10–15 litų vertės mokyklinės priemonės, nors neretai asmenys paaukoja ir daugiau nei už 100 litų.

„Dialogo“ inf.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius
dėl netikėtos ilgamečio aktyvaus organizacijos Lietuvos tėvų forumas
bičiulio ir nario **Artūro GOBIO** netekties.
Mums nepaprastai trūks Artūro energijos, aktyvumo ir įžvalgų.
Liūdi ir ilgisi Lietuvos tėvų forumo nariai

Niekada nebūčiau pamanęs, kad tokiam
dailiam ir nedideliame butelyje slėpėtų
toks didelis ir baisus džinas.

J. Mikelinskas

Karaliaus Mindaugo blaivybės draugija

Užs. 463

ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMA
18 UGDYMO ĮSTAIGŲ

„Versmės“ gimnazija, Elektrėnai
Adolfo Šapokos gimnazija, Utena
Algirdo Brazausko gimnazija,
Kaišiadorys
Dzūkijos pagrindinė, Alytus
Garliavos lopšelis-darželis
„Eglutė“, Kauno r.

Ignalinos gimnazija, Ignalina
Jėzuitų gimnazija, Kaunas
Jėzuitų gimnazija, Vilnius
Karalienės Mortos pradinė, Vilnius
KTU gimnazija, Kaunas
Licėjus, Vilnius
Lomii pagrindinė, Tauragės r.

Mykolo Biržiškos gimnazija, Vilnius
Mokolų mokykla-darželis,
Marijampolė
Ringaudų pradinė, Kauno r.
Tytuvėnų gimnazija, Kelmės r.
Vilkijos gimnazija, Kauno r.
Žirmūnų gimnazija, Vilnius

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
telena@takas.lt

www.dialogas.com

PASITEIRAUTI – tel. 234 1571

Redaktorė **Lizeta Lozuraitytė**: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas **Vytautas Strazdas**: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė **Lina Paragytė**: korektura@dialogas.com
Maketuotojas **Arturas Gusevas**: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė **Rasa Krilavičiūtė**: buhalterija@dialogas.com
Administratorė: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Įmonės kodas 221262680. Atsiskaitymoji sąskaita LT72 70440 6000118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone.
Už reklamos, skelbimų ir mokamų straipsnių turinį redakcija neatsako.
Rankraščiai neregistruojami ir negražinami.
Kopijuoti ar platinti savaitraštyje publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.
Leidžia UAB „Polilogas“.

REMIA

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Media Support Foundation

Išleista ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. I. Tir. 1879 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos rytas“ spaustuvė,
Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392–1916

Įtraukiantis nuotykis, lemiamas etapas, atsivėrusios perspektyvos

Prancūzakalbių integruoto mokymo *EMILE* klasių projektas

Dar jaunas Lietuvos prancūzakalbių integruoto mokymo klasių tinklas žengė platų žingsnį. Prabėgus dešimtmečiui po pirmosios bandomosios prancūzakalbės klasės atidarymo Alytaus Dzūkijos pagrindinėje mokykloje, 2011 m. būtent ši mokykla laimėjo ES struktūrinių fondų finansuotą projektą. Dvejus metus – nuo 2011 m. liepos mėn. iki 2013 m. liepos mėn. – trukusio projekto numatytoms veikloms įgyvendinti buvo skirta beveik 1 milijonas litų, o pagrindinių paslaugų teikėju tapo Prancūzų institutas Lietuvoje.

Tačiau visų pirma, ką reiškia integruotas *EMILE* mokymas prancūzų kalba? Jokiais būdais tai nereiškia, kad pamoka vedama vien prancūzų kalba ir skiriama tik puikiai ją įvaldžiusiems mokiniams. Pamokos metu prancūzų kalba nuolat kaitaliojama su lietuvių kalba ir vartojama aiškinant užduotis, teikiant komentarus bei definicijas, taip stimuliuojant studijuojamų sąvokų įsisavinimą. Įrodyta, kad toks dviejų kalbų kaitaliojimas, kurį pedagogas rūpestingai paruošia ir valdo vengdamas pasikartojimo, gerina vaiko kognityvinius gebėjimus, žadina jo smalsumą, aktyvuoja atminties veiklą ir sąsają tarp skirtingos informacijos kūrimą. Vaikas mokosi tarpkultūriškumo ir tuo pat metu natūraliai reflektuoja apie savo kalbą ir kultūrą, jas lygindamas su dėstomąja kalba ir kitos šalies kultūra. Statistika rodo, kad šie mokiniai pasiekia apskritai geresnių ugdymo programos rezultatų.

Šis metodas dar vertingas ir tuo, kad įpareigoja mokytoją dėstyti kitaip. Pedagogas turi stengtis kitaip organizuoti laiką, savarankiškai ir kūrybiškiau planuoti ir vesti pamoką – siekiant užsibrėžtų tikslų, iš anksto numatyti pamokos eigą, susijusias veiklas ir užduotis, parinkti tinkamą ugdomąją medžiagą, dalyvavimą ir mokymąsi skatinančią strategiją, labiausiai tinkančią jo publikai.

Institucinio pripažinimo atžvilgiu, nuo 4 iki 12 klasių diegiamas metodas reikalauja atitinkamo rišliai suderinto nuoseklumo, glaudaus mokyklos komandos ryšio ir metodą diegiančių mokyklų bendradarbiavimo. Siekiant įsitikinti pasiektais kalbiniais rezultatais, šių klasių dalyviai laiko DELF – tarptautinį prancūzų kalbos žinių vertinimo įvairių lygių testą. 12-oje klasėje išlaikius specialią įskaitą, jiems išduodamas LR švietimo ir mokslo ministro bei Prancūzijos ambasadoriaus Lietuvoje pasirašytas pažymėjimas. Akivaizdu, kad specialiais pažymėjimais įvertintas šis mokymasis lengviau atvers galimybes tolesnėms studijoms tiek Lietuvoje, tiek Prancūzijoje ar kitose prancūzakalbėse šalyse.

Šis projektas buvo išskirtinė mokymo prancūzų kalba vystymo galimybė. 18-oje pradinio ir vidurinio ugdymo bei profesinio mokymo įstaigų 960 mokinių 15 nekalbinių disciplinų mokėsi prancūzų kalba, remiantis nacionalinėmis Lietuvos ugdymo programomis. 39 nekalbinių dalykų mokytojai ryžosi šiam iššūkiui – daugumai jų teturint prancūzų kalbos žinių ir integruoto dalyko ir užsienio kalbos dėstymo metodikos pradmenis, jiems visiems teko tobulinti savo kvalifikaciją geriausiuose šios praktikos centruose Prancūzijoje, Prancūzų institute ir savo mokyklose, dirbant su kolegomis prancūzų kalbos mokytojais.

Pasiekti projekto rezultatai yra gausūs ir svarbūs.

Visų pirma, ši metodą nusprendusios diegti mokyklos gavo reikalingos kompiuterinės įrangos. Be to, Prancūzų institutas mokyklas aprūpino vadovėliais, prancūziškos edukacinės bei itin kokybiškos ir specialiai parinktos spaudos abonementais, tokiu būdu mokyklose įsteigiant reikalingus metodinės ir didaktinės medžiagos šaltinius. Buvo sukurta ypač prancū-

zų kalbos mokytojams ir dalykininkams skirta internetinė erdvė (www.emilenet.lt), kurios pagalba specialiai šiuo tikslu suburta ir parengta Prancūzų instituto dėstytojų rengėjų komanda galėjo nuotoliniu būdu padėti mokytojams dalykininkams. Čia galima rasti tikslinės medžiagos savarankiškam prancūzų kalbos mokymuisi, 312 pagal mokomuosius dalykus suskirstytų pamokų modulių, kuriuos parengė ir pritaikė bendram naudojimui patys mokytojai dalykininkai. Ši erdvė tapo projekto dalyvių forumo ir diskusijų vieta, sustiprinsiančia tinklo veiklas.

Žvelgiant plačiau, šis projektas sukūrė dalykininkų ir prancūzų kalbos mokytojų tobulinimosi dinamiką, – pedagogai liovėsi dirbę pavieniui ir ėmėsi tobulinimosi, įsivertinimo ir darbo grupėje veiklą, kurių tikslai ir iššūkiai pasirodė esantys bendri. Gausiai organizuoti mokymai, stažuotės ir seminarai, kuriuos vedė tikslingai pagal reikalingus dalykus parinkti ekspertai, leido mokytojams atnaujinti žinias ir pasidalyti patirtimi. Pastarųjų dvejų metų laikotarpyje buvo organizuojami LR švietimo ir mokslo ministerijos inicijuoti Vilniaus universiteto Užsienio kalbų instituto, Vytauto Didžiojo universiteto Užsienio kalbų centro ir Alytaus Dzūkijos pagrindinės mokyklos šalies mastu vykdytų trijų *EMILE/CLIL** tematikos projektų koordinatorių susitikimai – susikūrė Integruoto dalykų ir užsienio kalbos mokymo Koordinacinė taryba, buvo sugretinta problematika, padaugėjo keitimosi nuomonėmis ir patirtimi.

Be to, šio projekto dėka į Lietuvą atkeliavusi Prancūzijos ekspertizė sukėlė didelį susidomėjimą, – įvairios šalies švietimo struktūros pakvietė prancūzų ekspertus dalyvauti jų projektuose ir išsakyti kitokį požiūrį, kuris papildė anglosaksiškąją ar skandinaviškąją patirtį, kuria iki šiol buvo remiamasi dažniausiai.

Prancūzakalbės integruoto mokymo klasės Lietuvoje buvo pirmosios, taip atverdamos kelią integruotam mokymui anglų ir vokiečių kalbomis, kuris šalyje tik pradeda vystytis.

Šiuo atžvilgiu LR švietimo ir mokslo ministerija pilnai atliko savo vaidmenį, skatindama, telkdama energijas ir idėjas, plėtodama reikiamas veiklos sritis bei derindama nacionalines ir regionines politikas.

Antra vertus, daugiakalbystės plotmėje pasiekta nauda buvo akivaizdi. Projektas leido sugrąžinti prancūzų kaip antrosios ir ypač – trečiosios užsienio kalbos pasiūlą Lietuvoje, taip po truputį atstatant pusiausvyrą renkantis prancūzų, o ne daugumos kombinaciją – anglų ir rusų kalbas – tai rodo oficiali 2011 ir 2012 m. m. statistika. Šiuo rezultatu džiaugiasi ne vien įpratusieji rūpintis prancūzų kalbos sklaida, bet ir savivaldybių specialistai bei mokyklų atstovai, kurie suvokė integruoto mokymo plėtojimo naudą sėkmingai ir patraukliai švietimo pasiūlai sukurti, kuri motyvuoja mokytojus, mokinius ir netiesiogiai – mokinių tėvus, kuriuos dažnai vargina vaikų motyvacijos mokytis stygius.

Iš tikrųjų, integruotas *EMILE* mokymas yra itin palankus kurti tarpdalykinius projektus, rengti mokinių, mokytojų ar net mokyklų vadovų mainus, užmegzti partnerystes su Prancūzijos mokyklomis ar prancūzakalbėmis kitų šalių klasėmis. Atsiranda palankių galimybių aktyviau dalyvauti įvairesnėse veiklose, prancūzakalbių mokinių teminiuose festivaliuose ir konkursuose, kurie šalyje kasmet tampa kokybiškesni. Mokiniai juose dalyvauja akivaizdžiai aktyviau, jų susidomėjimas ir atliekamas darbas įvertinami, – tai skatina

pozityvų nusiteikimą ir lengvesnį konstruktyvų adaptavimąsi šiandieniniame pasaulyje.

Šią vasarą Paryžiaus Prancūzų institutas pagal naujai įsteigtą ir kasmet pasikartosiančią programą „Dvi kalbė karta“ dviem geriausiomis Lietuvos prancūzakalbių klasių gimnazistėms dovanojo dviejų savaitių trukmės kultūrinę viešnagę Prancūzijoje. Lietuvaitės joje dalyvavo kartu su kitais 65 prancūzakalbių klasių mokiniais iš viso pasaulio ir parengė skaitmeninius kelionių užrašus, kuriuose užfiksuota viskas, ką šis jaunimas pamatė, aplankė, pajautė ir drauge išgyveno.

Liepos mėnesį pasibaigęs pirmasis ES struktūrinėmis lėšomis finansuotas prancūzakalbių klasių projektas ragina nenuleisti rankų ir išlaikyti įgautą dinamiką. Šis etapas iškėlė teisėtą poreikį atlikti metodo diegimo veiklos vertinimą ir racionalizavimą, siekiant optimizuoti skiriamas jėgas ir potencialą, kurie išryškėjo vykstant projektą.

Svarbiausia, kad buvo sudarytos sąlygos visų lygių švietimo sistemos atstovams sutelktai reflektuoti dėl tolesnių tikslų išsikėlimo, rengiantis naujam ES struktūrinių lėšų įsisavinimo etapui nuo 2014 m. Tik įvertinant ir tikslingai panaudojant struktūrinio finansavimo galimybes, šis jaunas integruotų dvikalbių klasių tinklas galės tapti savo pirminį siekį atliepiančiu, t. y. kokybišką ugdymą garantuojančiu, veiksnium.

Palaikydamas šią liniją, Prancūzų institutas 2013 m. gegužės 21–23 dienomis surengė šešių šalies rajonų savivaldybių atstovų, atsakingų už integruotą mokymą, delegacijos vizitą į Prancūziją. Delegacijai vadovavo švietimo ir mokslo viceministrė G. Krasauskienė. Vizito metu Lietuvos atstovai artimiau susipažino su Prancūzijos švietimo sistema, Paryžiuje ir kituose miestuose susitiko su strateginių švietimo institucijų atstovais, lankėsi europinėse klasėse ir tarptautinėse sekcijose, įsitikino, kad Prancūzijos partneriams Lietuvos *EMILE* klasių tinklo plėtra yra gerai žinoma, aukštai vertinama ir palaikoma.

Dar vienas, gal daugumai mažiau matomas, tačiau labai svarbus dalykas – prancūzakalbių klasių tinklo sukūrimas ir ilgalaikis jų įtraukimas į nacionalinio ugdymo sistemos pasiūlą rodo Lietuvos moderniškumą švietimo srityje ir leidžia jai pilnateisiai prisijungti prie tarptautinio 1 500 000 prancūzakalbių *EMILE* mokinių tinklo 50-yje pasaulio šalių. Kiekviena nacionaliniu mastu diegiama priemonė yra ypatinga, nes ji būna skirtingų kontekstų ir įvairiausių poreikių suderinimo rezultatas, o kiekvienas diegiamas naujovės dalyvis suvokia, kad jis stovi pirmosiose ženklios ugdymo metodų evoliucijos gretose.

Ar turėtume traktuoti (kažkas jau turėjo tokių intencijų) integruotą *EMILE* mokymą kaip laiko ir lėšų švaistymą, verčiau juos skiriant tradiciniam mokymui (si) vien gimtąja kalba? Mes įsitikinome, kad atviro Europai ir pasauliui jaunimo ugdymas nekenkia nacionalinės kultūrinės tapatybės stiprinančiam suvokimui, kuriuo Lietuva itin susirūpinusi ir dėl kurio vis nerimauja. Priešingai, panašūs projektai, vykdomi rūpestingai ir pasitelkiant geriausią ekspertizę, lemia mokinio ir mokytojo aiškų suvokimą dėl gimtosios kalbos ir kultūros išskirtinumo ir nepalaužiamumo, nes jos gali būti *pajautos, įvertintos ir įkainojamos* tik atliekant vidinį palyginimą, kurio esmė – įvairovę gerbiančias dialogas. Šis dialogas itin glaudžiai siejasi su *dialoguojančiojo* pagarba kitam, neatsiejamai tuo pat metu gerbiančiam save. Tai yra išskirtinis *frankofonijos* bruožas, paaškinantis troškimo pripildyti polinkį jai.

Luc AUBRY,

Prancūzijos ambasados Lietuvoje kalbos atašė

Užs. 467

* *EMILE* – fr: Enseignement d'une Matière Intégré à une Langue Etrangère
CLIL – en: Content and Language Integrated Learning

Švietimo ir mokslo ministro prof. Dainiaus Pavalkio laiškas Lietuvos mokytojams

► Atkelta iš 3 p.

Daktarė Meilė Lukšienė – unikalus pavyzdys mūsų moderniojoje istorijoje. M.Lukšienė, formaliai neužėmusi svarbių postų valstybėje, lėmė švietimo sistemos ir visos šalies transformacijų eigą. Būdama autoritetinga mokslininkė M.Lukšienė subūrė pačius iškiliausius Lietuvos mokslininkus, mokytojus, kultūros ir visuomenės veikėjus, sukūrė iš pradžių neformalią, vėliau ir formalią švietimo reformos kūrėjų grupę ir kartu savo autoritetu, asmeninėmis įžvalgomis ir kruopščiu kasdieniu darbu kūrė nepriklausomos valstybės kertinį akmenį – švietimą. Ją išgirsdavo ir jos paisė ir mokytojai, ir mokslininkai, ir valstybės vadovai.

Daktarė savo idėjomis pralenkė laiką, ir ne tik Lietuvoje. Kai kurios jos idėjos pradėtos gvildinti po dešimtmečio ar vėliau, kai kurios tik stiebiasi dabar. Dėl M.Lukšienės idėjų svarbos ir tvarumo neabejojo ir stipriai jas rėmė EBPO, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (OECD), McKinsey kompanijos ir tarptautiniai švietimo ekspertai. Nelygstama žmogaus vertė, jo pasirinkimo laisvė, dorinė atsakomybė; švietimas kaip asmens, visuomenės ir valstybės ateities kūrimo būdas; švietimo uždaviniai brandaus žmogaus ugdymui, jo santykiui su brandžia visuomene; švietimo svarba ir sistemos pažanga, o per tai švietimo kaip visuomenės raidos garanto prioritetiškumas; švietimo ir nacionalinės kultūros klausimai ir t. t. Dar pasitinkant nepriklausomybę Daktarė teigė: „Visų mūsų suprofesionalėjimas /.../ pasidarė pats sau tikslas. Melioratorius puikiai sausina,

čia pat griaudamas kultūros paminklus /.../ mokytojai visą laiką kalama tobulinti darbą – t. y. žiūrėti metodikos, o kad savo paties dviveidiškumu, pamokos turiniu griauti jauno žmogaus pagrindus – nevalia nė pasvarstyti...“ „Mūsų amžiaus k u l t ū r a apibūdinama kaip m o z a i k i n ė, žmogus, gaudamas srautais iš visur informaciją, jos pats nepajėgia sutvarkyti, sudaryti visumą ir suderinti su savimi. Tai mūsų amžiaus didžioji bėda, kuriai ištaisyti /.../ siūloma ieškoti naujų ugdymo kelių.“

M.Lukšienė iškėlė esminius Lietuvos švietimo sistemos orientacijos klausimus: nacionalumo ir universalumo santykio, kultūrinės savimonės ugdymo, kultūrinės tradicijos tęstinumo ir švietimo modernizavimo, socialinio teisingumo. Mokslininkė suformulavo ugdymo idealą, kuriuo buvo pagrįstas naujasis ugdymo turinys: moralus, pilietiškas, savarankiškai mąstantis, kūrybiškas ir gebantis remtis įvairių kultūrų vertybėmis, konstruktyviai veikiantis asmuo. Vieši šių temų svarstymai tapo svarbiu pedagoginės ir apskritai visos visuomenės mentaliteto keitimo veiksniais.

M.Lukšienei ypač rūpėjo asmenybės brendimas savos, nacionalinės kultūros, kurios neatsiejama dalimi ji laikė švietimą, sąlygomis. Ji išsiskyrė tikėjimu, kad asmuo pajėgus keisti save ir savo socialinę kultūrinę aplinką žmogiškumo linkme. Savarankišką švietimo sistemą Meilė Lukšienė laikė vienu iš valstybingumo garantų, o švietimo sistemos kryptingumą, tikslingumą ir pajėgumą aprėpti visus be išimties visuomenės sluoksnius – viena iš valstybės sėkmingo gyvavimo są-

lygų. Visa savo veikla ji modeliavo ne tik švietimo, bet ir valstybės ateitį – moderni Lietuvos tauta, atvira visuomenė, demokratinė valstybė. Didžiulis intelektualinis, emocinis, etinis užtaisas slypėjo šioje iškilioje asmenybėje ir jos darbuose, kurie padėjo Lietuvos švietimo pagrindą. Ne mechaniški sprendiniai, o švietimo humanizavimas, persmelkiantis visus be išimties dalykus, buvo iškeltas kaip švietimo šerdis.

Meilės Lukšienės mokslinis kūrybinis palikimas ir jos veikla – tai medžiaga, inspiracija diskusijoms ir svarstymams, kurie mums padeda brėžti naujas švietimo plėtotės kryptis. Idėjos, kurias Daktarė Meilė Lukšienė išsakė prieš dvidešimt penkerius metus, tebėra aktualios iki šiol ir jos turėtų būti įgyvendintos. Mes vis skaitome Daktarės tekstus ir vis iš naujo kažką atrandame. Tikiuosi, kad Meilės Lukšienės metais ne tik analizuosime jos darbus, dar ir dar kartą įvertinsime jos palikimą, bet ir peržiūrėsime savo veiklos prasmes, mokyklos, savo regiono, visos švietimo sistemos pasiekimus ir problemas, nusistatysime prioritetus ir laikysimės jų dirbdami, kad labiau susikalbėtume, suprastume vieni kitus, kad taptų svarbiu veiksmu naujuose švietimo sistemos raidos etapuose. Pasižiūrėti į savo ir savo mokyklos, regiono ir šalies švietimo rezultatus Lietuvos Respublikos pirminkavimo Europos Sąjungos kontekste būtų vertinga ir pravartu.

Pasitikdami Rugsėį permąstykite ir į kasdienybę, savo gyvenimą perkelkite mūsų didžiųjų pamokas.

Švietimo ir mokslo ministras
Dainius PAVALKIS

Gerbiami mokytojai, direktoriai, darželių auklėtojai, dėstytojai,
„Dialogas“ – Jūsų profesinis laikraštis.
Kviečiame prenumeruoti ir siūlome 3 variantus –
rinkitės Jums patogiausią!

I.

Popierinė laikraščio versija

Užsiprenumeruoti galima:

- Interneto svetainėje www.dialogas.com. Raskite prenumeratos nuorodą, ją paspauskite, užpildykite pateiktą formą ir šią atsiųskite į redakciją.
- Visuose „Lietuvos pašto“ ir „Lietuvos ryto“ skyriuose – tradiciškai.

Prenumeratos kaina:

- » visiems metams – 175,89 Lt,
- » pusei metų (6 mėn.) – 95,94 Lt,
- » 3 mėn. – 47,97 Lt,
- » 1 mėn. – 15,99 Lt.

II.

Elektroninė laikraščio versija

Prenumeruoti galite adresu

<http://www.dialogas.com/pdf-prenumerata/>

Prenumeratos kaina

FIZINIAMS asmenims:

- » visiems metams – 87,95 Lt,
- » pusei metų – 52,77 Lt,
- » 3 mėn. – 29,74 Lt,
- » 1 mėn. – 10,00 Lt.

JURIDINIAMS asmenims (tiems, kam reikalinga sąskaita faktūra):

- » visiems metams – 115,69 Lt,
- » pusei metų – 63,74 Lt,
- » 3 mėn. – 32,57 Lt,
- » 1 mėn. – 11,79 Lt.

III.

Tinklapis – dialogas.com

www.dialogas.com – nuomonių ringas

- ⊗ Švietimo aktualijos
- ⊗ Straipsnių fragmentai
- ⊗ Internetinė apklausa
- ⊗ Nuotraukos, nuorodos, komentarai, archyvai
- ⊗ Kita naudinga informacija

Jei kiltų klausimų, paskambinkite į redakciją tel. (8 ~ 5) 234 1571 arba parašykite info@dialogas.com – ir gausite visą Jus dominančią informaciją.

Jei nespėjote „Dialogo“ užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose, galite tai padaryti mūsų internetinėje svetainėje www.dialogas.com bet kuriuo metu.

Ačiū, kad prenumeruojate „Dialogą“.